

Barneverntjenesten i Drangedal

Forvaltningsrevisjon - Drangedal kommune
2015 :: 717 015

Innhold

Sammendrag	iv
Bestilling og bakgrunn	iv
Funn	iv
Anbefalinger	vi
1 Innledning	1
1.1 Kontrollutvalgets bestilling	1
1.2 Sentrale begreper	1
1.3 Problemstillinger og revisjonskriterier.....	2
1.4 Avgrensning	2
1.5 Metode og kvalitetssikring.....	2
1.6 Høring.....	3
2 Hvordan er ressursituasjonen i barneverntjenesten?	4
2.1 Prioritering.....	4
2.2 Meldinger, undersøkelser og tiltak.....	6
2.3 Produktivitet	10
2.4 Oppsummering.....	11
3 Organisering av barneverntjenesten	12
3.1 Revisjonskriterier	12
3.2 Organisering og styring	12
3.3 Tilgang til og kunnskap om regelverk	14
3.4 Kompetanse og opplæring	15
3.5 Medvirkning.....	16
3.6 Gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre	17
3.7 Risikovurdering	18
3.8 Avvikshåndtering.....	19
3.9 Overvåking og gjennomgang av internkontrollen.....	19
3.10 Revisors vurdering av barneverntjenestens organisering	20
4 Forebygging	23
4.1 Revisjonskriterier	23
4.2 Forankring av det forebyggende arbeidet.....	23
4.3 Samarbeid med andre	24
4.4 Revisors vurdering av forebyggende arbeid	31
5 Fosterhjem	32
5.1 Revisjonskriterier	32
5.2 Fakta om fosterhjem	32
5.3 Revisors vurdering av fosterhjem	34
6 Barn i fosterhjem	36
6.1 Revisjonskriterer	36
Fakta om oppfølging av fosterbarn.....	36
6.2 Vurdering av barn i fosterhjem	38
7 Tilsyn med barn i fosterhjem	39

7.1	Revisjonskriterier	39
7.2	Tilsynsfører	39
7.3	Kontroll av tilsynsførerrapporter.....	40
7.4	Vurdering av tilsynsordningen	40
8	Konklusjon og anbefalinger	42
8.1	Konklusjon	42
8.2	Anbefalinger.....	44
	Litteratur og kildereferanser.....	45
	Tabelloversikt.....	45
	Figuroversikt	46
	Vedlegg 1: Rådmannens høringsuttalelse.....	47
	Vedlegg 2: Revisjonskriterier'	48
	Har barneverntjenesten en forsvarlig organisering av sine tjenester?.....	48
	I hvilken grad jobber barneverntjenesten forebyggende i samarbeid med andre instanser?	49
	I hvilken grad gjennomfører barneverntjenesten en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem?	51
	I hvilken grad får barn i fosterhjem en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten?	53
	I hvilken grad sikres barn i fosterhjem en forsvarlig tilsynsordning?	54
	Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring	55

Foto forside: Shannon Pifko, Freeimages.com

Sammendrag

Bestilling og bakgrunn

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i sak 26/14. Tema barnevernet er i tråd med plan for forvaltningsrevisjon og er grunngitt i overordnet analyse.

Denne rapporten omhandler forebyggende arbeid og oppfølging av fosterhjem og barn i fosterhjem. Vi undersøker også hvordan ressursituasjonen er og hvordan tjenesten er organisert, herunder internkontroll.

For å svare på problemstillingene har vi gjennomgått barneverntjenestens styrende dokumenter, rutiner og kommunalt overordnede dokumenter, gjennomført intervjuer, spørreundersøkelse blant kommunale samarbeidsparter og foretatt en mappegjennomgang av barn i fosterhjem. Vi har også gjennomgått mapper for tilsynsførere og mappe for fosterhjemsforeldre.

Funn

Hvordan er ressursituasjonen i barneverntjenesten?

Drangedal kommune har egen barneverntjeneste. Tall fra KOSTRA viser at kommuner på størrelse med Drangedal er omtrent delt på midten for hvorvidt de samarbeider med andre kommuner om barneverntjenesten.

Drangedal bruker en relativt liten andel av kommunens netto driftsbudsjett til drift av barneverntjenesten. I 2013 brukte barneverntjenesten 2,8 % av kommunebudsjettet, mens tilsvarende tall for kommunegruppe 1 var 3,7 %. Av de kommunene vi har sammenliknet med er det kun Siljan som bruker en mindre andel (2 %).

38 % av barneverntjenestens driftsbudsjett gikk i 2013 med til saksbehandling. Resten er fordelt på enten tiltak i hjemmet eller tiltak utenfor hjemmet. Av sammenligningskommunene er det kun Siljan som bruker en høyere andel på saksbehandling.

Har barneverntjenesten en forsvarlig organisering av sine tjenester?

Kommunen har valgt en todelt lederrollen for barneverntjenesten. Barnevernsleder har ansvar for den daglige driften av tjenesten, mens oppgaver relatert til internkontroll og samarbeid med eksterne er lagt til leder for Familiens hus. I praksis oppleves rollefordelingen mellom de to lederne som uklar.

Kommunen har utarbeidet et eget internkontrolldokument hvor hensikten var å rette opp avvik gitt i av fylkesmannen etter tilsyn i 2012. Dersom dette dokumentet/denne planen hadde vært oppdatert og fulgt opp i praksis, ville barneverntjenesten i stor grad hatt en forsvarlig organisering av sine tjenester. Vi har funnet følgende mangler ved organiseringen av barneverntjenesten:

- Barneverntjenesten har i liten grad skriftliggjort mål for tjenesten og mål for forbedringsarbeidet.
- Organiseringen er angitt i internkontrolldokumentet, men er utdatert i forhold til situasjonen i 2014/2015.
- Det er ikke skriftliggjort hvem som har ansvar for å informere om endringer i regelverk.
- Barneverntjenesten har ikke skriftlig oversikt over de ansattes kompetanse og hva den enkelte har fått av opplæringstiltak.
- Det er ikke iverksatt tiltak som kan sikre medvirkning fra oppdragstakere.
- Barneverntjenesten gjør ikke bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av tjenesten.
- Barneverntjenesten har i liten grad gjennomført tiltak eller benyttet tilgjengelig informasjon i Familia for å skaffe oversikt over fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav.
- Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner tilgjengelig for de ansatte.
- Barneverntjenesten har ikke gjennomført en systematisk gjennomgang og løpende oppdatering av internkontrollsystemet.

I hvilken grad jobber barneverntjenesten forebyggende i samarbeid med andre instanser?

Barneverntjenesten jobber forebyggende i samarbeid med andre kommunale instanser. Vi vil imidlertid påpeke at:

- barneverntjenesten burde ha forankret samarbeidet både politisk og administrativt og
- at kontakten og samarbeidet andre kommunale instanser burde vært mer regelmessig og systematisk.

Disse funnene kan ha medvirket til at mange ansatte i kommunale samarbeidsparter svarer i vår undersøkelse at de kan for lite om meldeplikt og omsorgssvikt og at dette kan ha ført til at det meldes for få saker til barneverntjenesten.

I hvilken grad gjennomfører barneverntjenesten en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem?

Vi mener at barneverntjenesten i hovedsak gjennomfører en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem. Vi vil imidlertid påpeke følgende:

- Barneverntjenesten kan i liten grad dokumentere at de har sikret at det gjøres en vurdering av fosterforeldrenes egnethet.
- Vandelsattest innhentes ikke alltid og kommunen sikrer heller ikke godt nok at barn får uttale seg om valg av fosterhjem.
- Det foreligger ikke fosterhjemsavtale med alle fosterhjemmene. De avtalene som forelå er heller ikke gjennomgått årlig.
- Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner for arbeid med godkjenning og oppfølging av fosterhjem.

I hvilken grad får barn i fosterhjem en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten?

Vi vurderer at barn i fosterhjem i hovedsak får en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten. Vi har imidlertid funnet at ikke alle barna har fått utarbeidet en omsorgsplan etter de krav som gjelder, samt at ikke alle barna har fått tilstrekkelig besøksfrekvens av barneverntjenesten. Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner for oppfølging av barn i fosterhjem.

I hvilken grad sikres barn i fosterhjem en forsvarlig tilsynsordning?

Barneverntjenesten sørger for at barn i fosterhjem har tilsynsfører og at barna får oppfylt minstekravet til antall tilsyn. Barneverntjenesten kan ikke dokumentere at de har vurdert tilsynsførers egnethet. Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner for arbeid med tilsyn av barn i fosterhjem.

Anbefalinger

Vi mener at kommunen bør:

- treffe tiltak som sikrer at man har en tilfredsstillende internkontroll herunder en tydeligere rollefordeling mellom barnevernsleder og leder for Familiens hus,
- treffe tiltak som forankrer og formaliserer det forebyggende barnevernsarbeidet politisk og administrativt og i samarbeid med andre kommunale aktører,
- sikre at man har oppdaterte og tilgjengelige rutiner for arbeid med barn i fosterhjem,

- sikre at alle barn i fosterhjem får utarbeidet en omsorgsplan i tråd med lovens krav,
- sikre at alle barn i fosterhjem får en tilstrekkelig besøksfrekvens av barneverntjenesten,
- sikre at fosterforeldres egnethet dokumenteres
- sikre at barn får uttale seg om valg av fosterhjem
- sikre at tilsynsføreres egnethet dokumenteres

Skien, 23.04.15

Telemark kommunerevisjon IKS

1 Innledning

1.1 Kontrollutvalgets bestilling

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i sak 26/14. Tema barnevernet er i tråd med plan for forvaltningsrevisjon og er grunnlagt i overordnet analyse. Her pekes det på at Drangedal har en relativt høy andel barn med tiltak innenfor barneverntjenesten, har relativt lave kostnader per barn og kort saksbehandlingstid. Det stilles spørsmål ved hvorvidt de har en ressursituasjon som kan gå utover kvaliteten på tjenestene.

I etterkant har barneverntjenesten hatt to tilsyn av Fylkesmannen. I 2012 omhandlet tilsynet blant annet undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak. I 2014 omhandlet tilsynet saksbehandling med fokus på blant annet tilbakemelding til melder og brukers medbestemmelse. Det foreligger ikke åpne avvik for noen av tilsynene.

Denne rapporten omhandler forebyggende arbeid og oppfølging av fosterhjem og barn i fosterhjem. Vi undersøker også hvordan ressursituasjonen er og hvordan tjenesten er organisert, herunder internkontroll.

Hjemmel for forvaltningsrevisjon er gitt i kommunelovens § 77 nr. 4, jamfør forskrift om kontrollutvalg kapittel 5 og forskrift om revisjon kapitel 3.

1.2 Sentrale begreper

Sentrale begreper i barneverntjenestens arbeid:

- **Melding:** En melding til barneverntjenesten er informasjon om at et barn kan ha det vanskelig. Barneverntjenesten skal enten henlegge meldingen eller starte undersøkelse.
- **Undersøkelse:** Barneverntjenesten foretar undersøkelser i familier for å finne ut om et barn på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for hjelp fra barneverntjenesten.
- **Hjelpetiltak:** Tiltak som settes inn i hjemmet. Barnet bor fremdeles sammen med sine foreldre/foresatte, og hjelpetiltakene er frivillige. Hjelpetiltak kan også være frivillige plasseringer i fosterhjem og akutt plasseringer (i fosterhjem, institusjon eller beredskapshjem).
- **Omsorgstiltak:** Tiltak som innebærer at barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet. Barnet bor ikke sammen med sine foreldre/foresatte.
- **Barnevernstiltak:** Samlebetegnelse på hjelpetiltak og omsorgstiltak.

I Drangedal kommune benyttes «*barnevernet*» og «*barneverntjenesten*» som begrep om hverandre når tjenesten omtales. I kommunens årsmelding for 2013, på kommunens nettside og i nylig utarbeidet brosjyre om barneverntjenesten benyttes imidlertid «*barneverntjenesten*» som begrep. Denne begrepsbruken er også i tråd med faglig begrepsbruk hvor barnevernet deles inn i en statlig og en kommunal barneverntjeneste. I denne rapporten bruker vi «*barneverntjenesten*» som begrep når vi omtaler den kommunale barneverntjenesten.

1.3 Problemstillinger og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

- Hvordan er ressursituasjonen i barneverntjenesten¹?
- Har barneverntjenesten en forsvarlig organisering av sine tjenester?
- I hvilken grad jobber barneverntjenesten forebyggende i samarbeid med andre instanser i kommunen?
- I hvilken grad gjennomfører barneverntjenesten en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem?
- I hvilken grad får barn i fosterhjem en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten?
- I hvilken grad sikres barn i fosterhjem en forsvarlig tilsynsordning?

Revisjonskriteriene² i denne forvaltningsrevisjonen er utledet fra barnevernsloven med tilhørende forskrifter, rundskriv og veiledere. Kriteriene er angitt under hver problemstilling nedenfor, og er nærmere omtalt i vedlegg 2 til rapporten.

1.4 Avgrensning

Vi har avgrenset analyse materialet under problemstillingene om fosterhjem til kun barn som Drangedal kommune er omsorgskommune for.

1.5 Metode og kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført av forvaltningsrevisor Geir Kastet Dahle i perioden oktober 2014 til mars 2015. Oppdragsansvarlig er Kirsti Torbjørnson.

---

¹ Denne problemstillingen er beskrivende og har ikke revisjonskriterier

² Revisjonskriterier er en samlebetegnelse på de regler og normer som gjelder innenfor det området som skal undersøkes. Revisjonskriteriene er basis for de analyser og vurderinger som revisjonen foretar, konklusjonene som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere samsvar, avvik eller svakheter.

For å svare på problemstillingene har vi gjennomgått barneverntjenestens styrende dokumenter, rutiner og kommunalt overordnede dokumenter. Vi har hatt intervju av barnevernsleder og leder for Familiens hus. Vi har også innhentet noe informasjon fra rådmann.

For å svare på spørsmål om forebyggende arbeid og samarbeid med andre instanser har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant ansatte på skoler, barnehager, helsestasjon og PP-tjeneste.

For å svare på spørsmål om fosterhjem har vi gjennomgått mappene for barn som har Drangedal kommune som omsorgskommune. Vi har også gjennomgått mapper for tilsynsførere og mappe for fosterhjemsforeldre.

Valg av metode og tiltak for kvalitetssikring er omtalt nærmere i vedlegg 3 til rapporten.

1.6 Høring

Rapporten er sendt på høring 09.04.15. Høringen har ført til presiseringer i rapportens anbefalinger. Rådmannens høringsuttalelse ligger i vedlegg 1.

2 Hvordan er ressurs situasjonen i barneverntjenesten?

Drangedal er en liten kommune med 4135 innbyggere. Kommunen har valgt å drive barneverntjenesten alene. Av kommuner på Drangedals størrelse er det langt mer vanlig å ha inngått et samarbeid med andre kommuner enn å drive det alene³. Totalt har kommunen 873 barn i alderen 0-17 år og 1 111 barn i alderen 0-22 år.

Barneverntjenesten hadde 5 ansatte inkludert barnevernsleder fordelt på 4,3 årsverk.

Vi har sammenlignet tall fra KOSTRA⁴ for Drangedal kommune med de øvrige kommunene i Grenland. Grenlandskommunene er valgt fordi det er nærområdet til Drangedal og fordi det er et av utredningsalternativene i kommunereformarbeidet. Utvalget er gjort i samråd med administrasjonen. Det er stort sprik mellom de valgte kommunene, og det er ikke forventet at de er fullt ut sammenlignbare på alle måleområder. Der data har vært tilgjengelig, har vi tatt med tall for kommunegruppe 1, hvor Drangedal og Siljan er med.

2.1 Prioritering

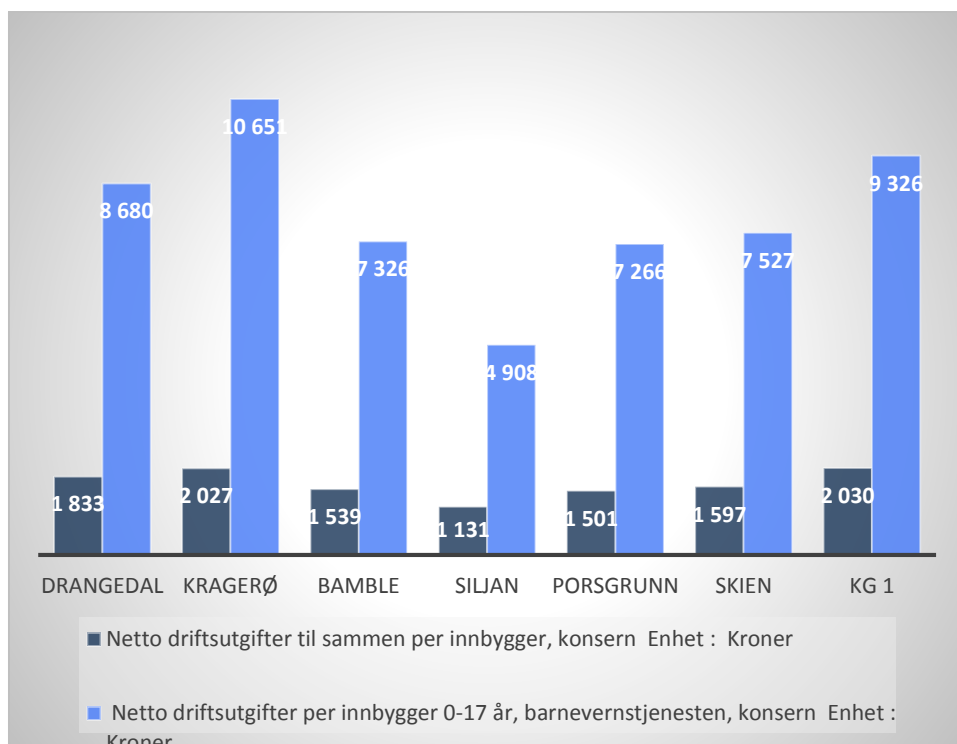
Drangedal kommune har netto driftsutgifter til barnevern som *per innbygger* utgjør kr 8 680 (se figur 1). Av sammenligningskommunene er det kun Kragerø som har høyere utgifter med kr 10 651. Gjennomsnitt for kommunegruppe 1 er kr 9 326. Dersom man fordeler netto driftsutgifter *per innbyggere i alderen 0-17 år* plasserer Drangedal seg omtrent på samme nivå sammenlignet med de andre kommunene. Netto driftsutgifter for Drangedal beløper seg da til kr 1833.

---

³ Av landets kommuner har 43 % valgt å inngå et interkommunalt samarbeid. Av kommuner som har færre innbyggere enn Drangedal har 127 valgt et interkommunalt samarbeid mens 71 kommuner har valgt å forvalte barneverntjenesten alene. Dersom man ser på de 40 nærmeste kommunene målt etter innbyggertall har 26 valgt å samarbeide med andre kommuner (KOSTRA).

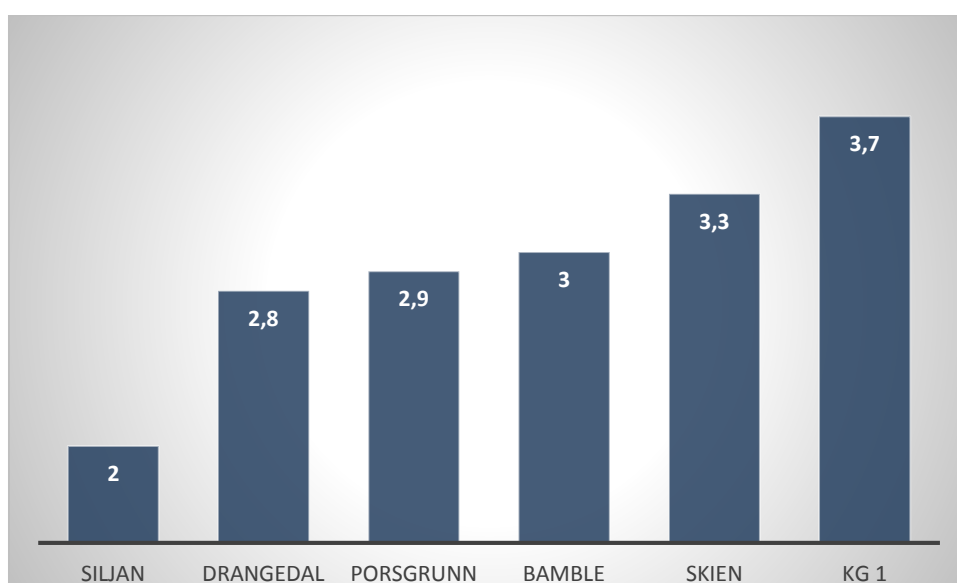
⁴ KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. Tallmateriale fra KOSTRA er bearbeidet av Statistisk sentralbyrå.

Figur 1 Netto driftsutgifter til barnevern per innbygger og per innbygger 0-17 år, 2013, KOSTRA

I 2013 brukte Drangedal kommune 2,8 % av kommunens netto driftsbudsjett til barneverntjenesten (se figur 2). Dette er relativt lite sammenlignet med de andre kommunene og kommunegruppe 1. Kun Siljan (2 %) bruker en lavere andel. Porsgrunn, Bamble og Skien bruker mellom 2,9 % og 3,3 % og kommunegruppe 1 bruker 3,7 % av kommunens netto driftsutgifter på barneverntjenesten.

Figur 2 Netto driftsutgifter, barnevern, i % av totale netto driftsutgifter, 2013, KOSTRA

SSB ⁵deler netto driftsutgifter til barnevern inn i tre ulike KOSTRA-funksjoner. Funksjon 244 er «saksbehandling», funksjon 251 er «tiltaket i hjemmet» og funksjon 252 er «tiltak utenfor hjemmet». Andelen som går med til saksbehandling er et uttrykk for hvor mye barneverntjenesten bruker på å drifte tiltakene.

I 2013 brukte barneverntjenesten i Drangedal 38 % av netto driftsutgifter til barnevern til saksbehandling. Kun Siljan brukte en høyere andel med 43 %. Både Kragerø (28 %), Bamble (37 %), Porsgrunn (32 %), Skien 34 % og kommunegruppe 1 (28 %) brukte en mindre andel av budsjettet på barneverntjenesten.

2.2 Meldinger, undersøkelser og tiltak

Meldinger

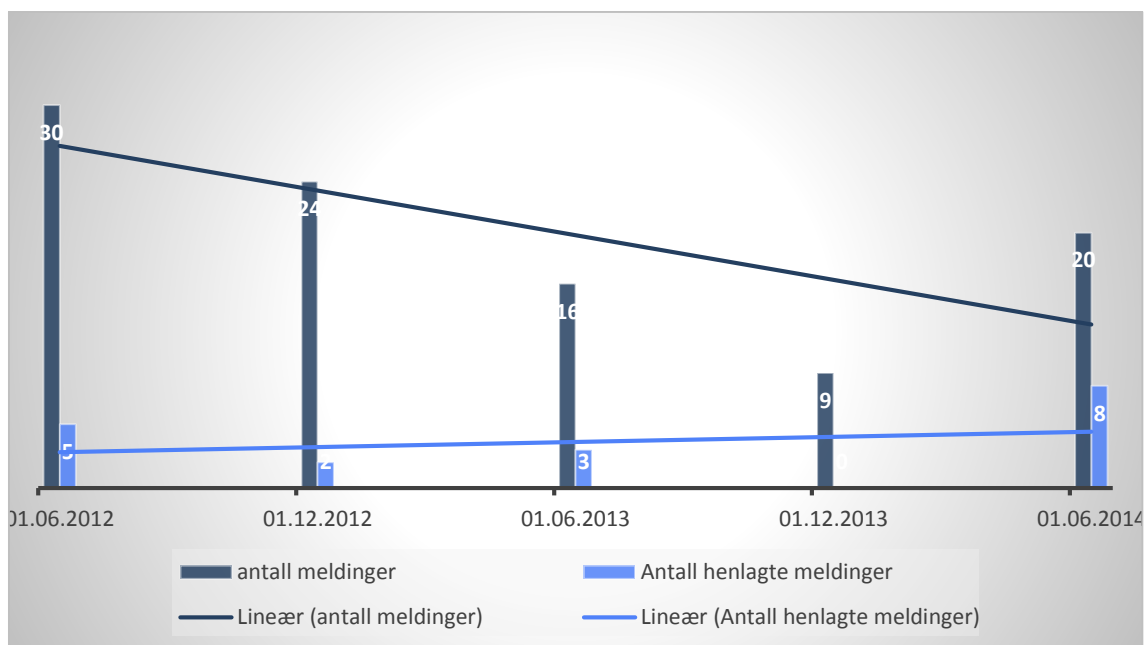
Barneverntjenesten rapporterer halvårlig til Fylkesmann i Telemark på tall for meldinger, undersøkelser og tiltak. I 2013 mottok barneverntjenesten i Drangedal 25 meldinger, mot 54 meldinger i 2012. I 2014 mottok barneverntjenesten henholdsvis 20 og 29 meldinger i første og andre halvår.

Barneverntjenesten henla 7 meldinger i 2012 og 3 meldinger i 2013. I første halvår 2014 er 8 meldinger henlagt, noe som er i tråd med at antall meldinger har økt. I kommunens årsmelding for 2013 står det at nedgangen «*ikke gjenspeiler seg i de andre kommunene i Telemark hvor det stort sett er oppgang i antall bekymringsmeldinger. Barneverntjenesten har ingen god forklaring på hvorfor nedgangen er så stor*». Dersom man tar antall meldinger og trekker fra antall meldinger som henlegges, så får man et tall for hvor mange saker som går videre til undersøkelse. For tidsperioden 2010 til 2014 gir dette følgende tall: 25, 22, 13, 9 og 12.

---

⁵ Statistisk sentralbyrå

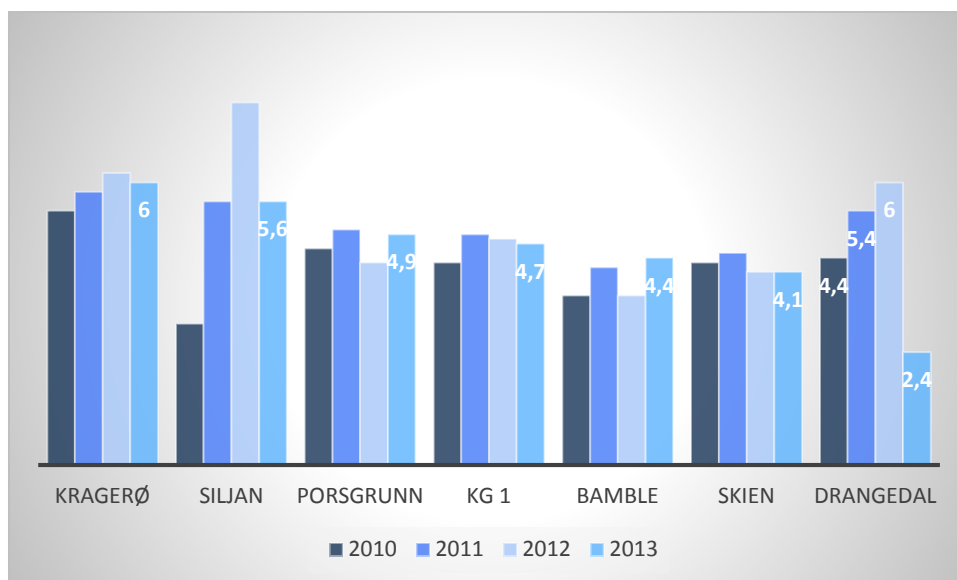
Figur 3 Antall mottatte og henlagte meldinger, 2012-2014, rapportert til Fylkesmannen i Telemark

Undersøkelser

En sentral del av barneverntjenestens arbeid er å gjennomgå meldinger til barneverntjenesten og foreta undersøkelser i saker hvor det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunn til barnevernstiltak. I avsnittet over er det tydelig at fra og med 2012 til og med første halvår 2014 har det vært en nedgang i antall igangsatte undersøkelser. Tall fra KOSTRA i perioden 2010 til 2013 viser at Drangedal fram til og med 2012 hadde stigende, og relativt mange undersøkelser sammenlignet med de andre kommunene. I 2012 ble det foretatt undersøkelser for 6 % av barn i alderen 0-17 år. I 2013 var andelen falt til 2,4 %. Sammenlignet med de øvrige kommunene er dette svært lavt. Laveste andel for sammenligningskommunene er 4,1 % og høyest er 6 %. Gjennomsnitt for kommunegruppe 1 er 4,7 %.

Figur 4 Prosentandel barn i alderen 0-17 år med undersøkelser, KOSTRA

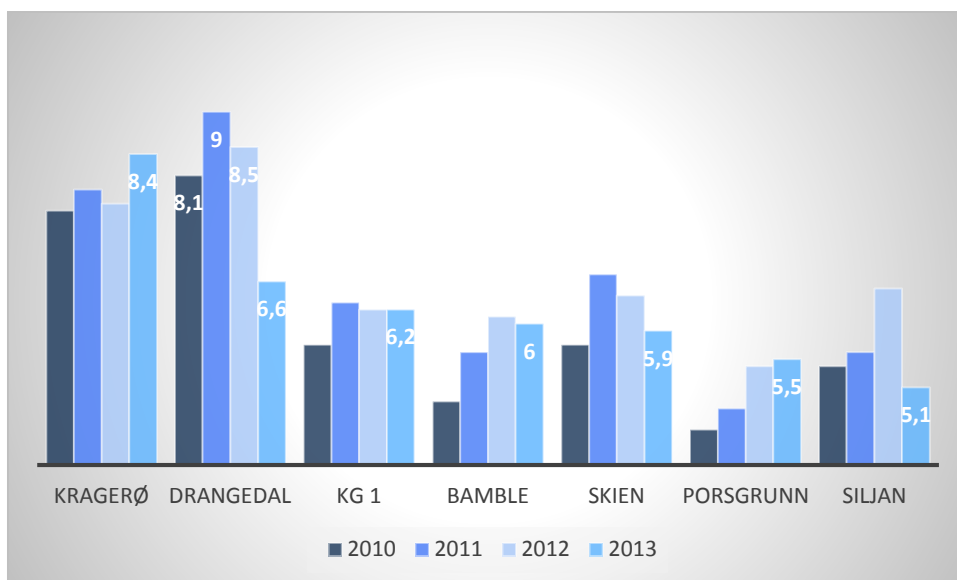

Tiltak

I 2013 førte 60 % av undersøkelsene i Drangedal til tiltak. Dette var en høyere andel enn i øvrige grenlandskommuner og i kommunegruppe 1. I 2012 hadde Drangedal en nedgang og fikk lavest andel tiltak med 36 %, mens man i 2010 og 2011 hadde høyest andel med henholdsvis 67 % og 74 %.

Drangedal kommune har i perioden 2010 til 2013 hatt relativt mange barn med barnevernstiltak. Trenden har vært sterkt fallende siden 2011, da hele 9 av 100 barn Drangedal hadde tiltak. I 2013 er andelen barn med barneverntiltak falt til 6,6 %. Dette er fortsatt mye sammenlignet med sammenligningskommunene. Kun Kragerø (8,4 %) har en høyere andel, mens de øvrige kommunene har mellom 5,1 % og 6 % andel barn med barnevernstiltak. Kommunegruppe 1 hadde i 2013 en andel på 6,2 %

Figur 5 Prosentandel barn i alderen 0-17 år med barnevernstiltak, 2013, KOSTRA

Det har vært fattet få vedtak om iverksetting av barnevernstiltak i Drangedal (se tabell 1). Antallet er redusert fra 9 saker første halvår 2012 til 3 saker første halvår 2014. I andre halvår 2012 ble to saker konkludert og sendt til fylkesnemnda for avgjørelse. De øvrige rapporteringene viser at ingen saker ble sendt til fylkesnemnda.

Tabell 1 Antall tiltak i absolutte tall, Drangedal, halvårsrapport til Fylkesmann

Vedtak/halvår	30.06.12	31.12.12	30.06.13	31.12.13	30.06.14
Vedtak om tiltak	9	5	7	7	3
Saker sendt til fylkesnemnda	0	2	0	0	0

Totalt hadde Drangedal 52 barn med *hjelpetiltak* i løpet av 2013 (se tabell 2). Dette er en betydelig nedgang fra de foregående årene, hvor man iverksatte gjennomførte mellom 63 og 74 hjelpetiltak i løpet av året. Drangedal har gjennomført 6 omsorgstiltak i 2013, noe som er 2 mer enn i 2012. I 2010 og 2011 gjennomførte barneverntjenesten henholdsvis 7 og 5 omsorgstiltak.

Tabell 2 Antall gjennomførte hjelpetiltak og omsorgstiltak i Drangedal, KOSTRA

Hjelpetiltak og omsorgstiltak/år	2010	2011	2012	2013
Barn med bare hjelpetiltak i løpet av året	63	74	71	52
Barn med omsorgstiltak i løpet av året	7	5	4	6

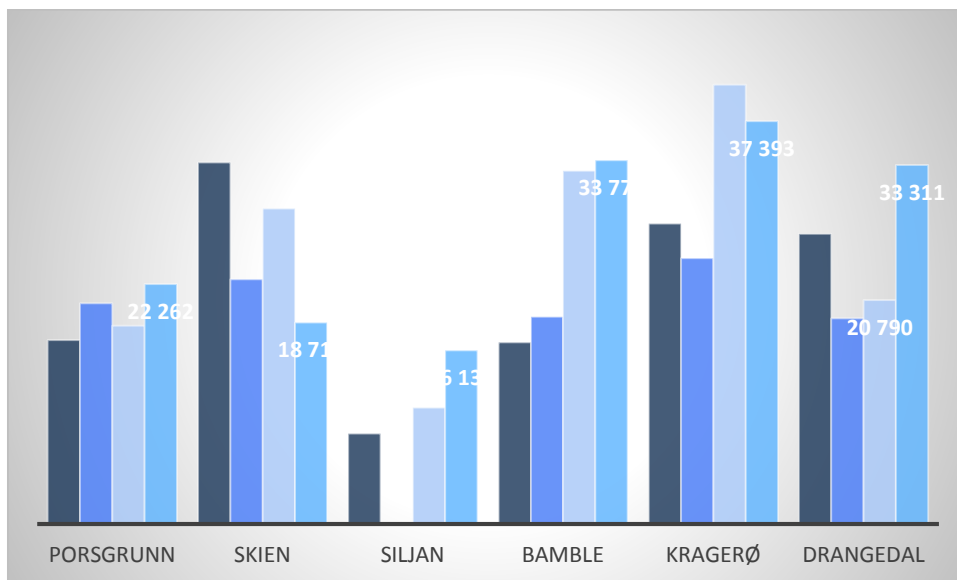
2.3 Produktivitet

Antall barn som mottar tiltak fra barneverntjenesten i Drangedal er få. I 2013 mottok 52 barn hjelpetiltak og 6 barn omsorgstiltak. Det finnes mange hjelpetiltak som er dyre (som eksempel betaling av barnehageplass) og noen som er rimelige (som eksempel veiledningstime). Med få tiltak vil det kunne være skjevheter i hva slags type tiltak som er iverksatt. Vi mener likevel at det er interessant å måle Drangedal kommune opp mot grenlandskommunene, men at man skal være bevisst at det kan være skjevheter i type tiltak som ligger til grunn slik at enhetskostnaden kan gi et feilaktig bilde.

Barneverntjenesten i Drangedal brukte i 2013 kr 33 311 per barn med hjelpetiltak (se figur 6). Dette er en stor økning fra 2012 hvor tilsvarende tall var kr 20 790.

Sammenlignet med grenlandskommunene er dette på samme nivå som Bamble, mens Kragerø kommune har kr 37 393 i driftsutgifter per barn. De øvrige kommunene hadde lavere utgifter. Vi har tidligere sett at 2013 kan være et skifte for Drangedal med markant færre barn med hjelpetiltak. Dette fallet i 2013 er med på å forklare hvorfor enhetskostnaden for barn med hjelpetiltak har økt såpass som det har gjort fra 2012 til 2013.

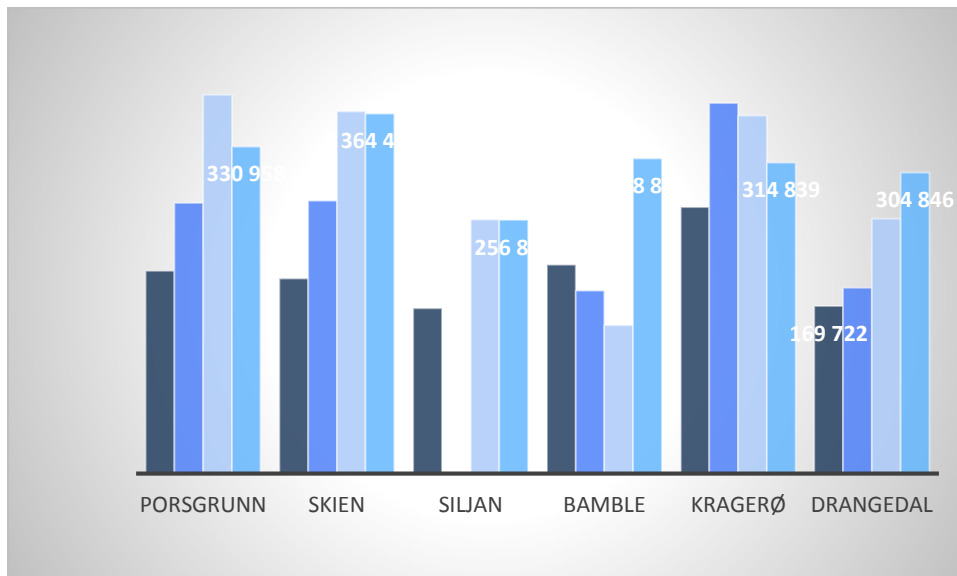
Figur 6 Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barneverntjenesten (funksjon 251), 2013, KOSTRA

Iverksetting av *omsorgstiltak* er betydelig dyrere for kommunene enn hjelpetiltak. Figur 7 viser brutto driftsutgifter per barn som har omsorgstiltak utenfor hjemmet. Drangedal hadde i 2013 kr 304 846 i driftsutgifter per barn til denne målgruppa. Kun Siljan hadde lavere kostnader per barn med kr 256 800. De øvrige grenlandskommunene hadde mellom kr 314 839 og kr 364 441 i 2013. Drangedal

hadde kr 169 722 i 2010 og har steget jevnt fram til 2013. De øvrige kommunene har i stor grad sammenfallende mønster.

Figur 7 Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barneverntjenesten (funksjon 252), KOSTRA

2.4 Oppsummering

Drangedal kommune har egen barneverntjeneste. Tall fra KOSTRA viser at kommuner på størrelse med Drangedal er omtrent delt på midten for hvorvidt de samarbeider med andre kommuner om barneverntjenesten.

Drangedal bruker en relativt liten andel av kommunens netto driftsbudsjett til drift av barneverntjenesten. I 2013 brukte barneverntjenesten 2,8 % av kommunebudsjettet, mens tilsvarende tall for kommunegruppe 1 var 3,7 %. Kun Siljan bruker en mindre andel (2%). 38 % av barneverntjenestens driftsbudsjett gikk i 2013 med til saksbehandling. Resten er fordelt på enten tiltak i hjemmet eller tiltak utenfor hjemmet. Av sammenligningskommunene er det kun Siljan som bruker en høyere andel på saksbehandling.

3 Organisering av barneverntjenesten

Har barneverntjenesten en forsvarlig organisering av sine tjenester?

3.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er hentet fra internkontrollforskriften og er gjengitt i hvert avsnitt under.

3.2 Organisering og styring

Barneverntjenesten skal beskrive hvordan barneverntjenesten er organisert, samt barneverntjenestens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt

3.2.1 Organisering og fullmakter

Drangedal kommune er organisert med tre resultatorienterte sektorer. Dette er

- Plan, næring og kultur,
- Oppvekst og undervisning og
- Helse og velferd.

Under sistnevnte sektor er Familiens hus organisert. Dette er en enhet med ansvar for:

- helsestasjon,
- dagaktivitetssenteret (er en del av avdelingen for rus og psykiatri)
- rus og psykiatrien,
- barnevern,
- Tippen ungdomsklubb og
- ansvar for støttekontaktjenester i kommunen.

Fram til 2012 var leder for Familiens hus også leder for barneverntjenesten. Nestleder på kontoret fikk fra desember 2012 lederansvaret for barneverntjenesten. Ansvar for økonomi og personal ble ikke overført til barnevernslederen. I perioden mai 2013 til august 2014 hadde hun permisjon fra stillingen. Leder for Familiens hus hadde da ansvaret for barneverntjenesten i denne perioden. Deler av denne perioden var også han i permisjon. Dette ble løst ved at han jobbet gradert og var ellers tilgjengelig på telefon.

Når det nedenfor vises til «lederne» er det leder for Familiens hus og leder for barneverntjenesten det vises til.

Det er gitt skriftlige delegasjonsfullmakter fra rådmannen til sektorlederne og stabslederne. I følge årsbudsjett for 2014 skal det være utarbeidet delegasjonsfullmakter fra sektorlederne til de ulike avdelingene, herunder leder for Familiens hus. Vi har fått tilgang til et slikt dokument hvor gyldigheten er gitt fra 01.04.12 til 31.12.13. I dokumentet er det beskrevet at leder av Familiens hus også er barnevernleder.

Under deler av denne tidsperioden har leder for Familiens hus delegert ansvar for barneverntjenesten til barnevernleder. Av dokumentet kan man lese at lov om barneverntjenester med tilhørende forskrifter er delegert til barnevernleder ved navn⁶. Administrasjonen har per 08.12.14 ikke utarbeidet et påfølgende delegasjonsfullmaktdokument. I følge leder for Familiens hus er han og deretter sektorleder stedfortreder for barnevernleder. Dette er ikke skriftliggjort.

Det er utarbeidet et delegeringsdokument som gir barnevernleder ved navn myndighet til å anse til utbetaling på konto 1474 – bidrag, ansvar 1351 – barneverntjenesten. Dokumentet er datert 28.08.14 ved sektorleder/kommunalsjef helse og velferd og løper uten sluttdato.

Drangedal kommune utarbeider ikke stillingsbeskrivelser, men ansatte kan utarbeide en arbeidsbeskrivelse dersom man ønsker det. En slik arbeidsbeskrivelse er ikke utarbeidet for leder for Familiens hus, barnevernleder eller for de ansatte ved barneverntjenesten.

3.2.2 Styring

I følge årsbudsjett for 2013 og 2014 har kommunen vedtatt et plan- og styringssystem basert på resultatledelse og balansert målstyring (BMS). Sektorlederne mottar rapporter fra sine ledere hver måned i BMS, der det rapporteres på økonomi og sykefravær. Dataene tas ut elektronisk. I årsbudsjett for 2013 og 2014 står det at rådmann legger stor vekt på å myndiggjøre de tjenesteproduserende enhetene. Dette forutsetter igjen en stor grad av tilbakerapportering gjennom året, både til sektorledere, rådmann og til formannskapet. Barneverntjenesten bruker i liten grad dette systemet. I følge leder for Familiens hus blir det informert særskilt

Barneverntjenesten har i 2012 utarbeidet et dokument som heter «Internkontroll for Barneverntjenesten i Drangedal Kommune». Dokumentet er ikke datert. Her er det gitt tre generelle mål for tjenesten:

- Sikre barn i Drangedal gode oppvekstkår
- Alle barneverntjenestens oppgaver skal utføres innen fastsatte tidsfrister

---

⁶ Delegationen er gitt fra sektorleder Hilde Molberg til leder for Familiens hus ved Ole Ivar Luggens

- Sørge for godt barnevernfaglig arbeid på alle stadier

Ingen av lederne uttrykker at disse målene er styrende for det løpende barnevernsarbeidet. Barneverntjenestens oppgaver er også listet opp i internkontrolldokumentet. Her står det blant annet at man skal utarbeide årsrapporter som sendes enhetsleder og rådmann innen utgangen av januar hvert år. Dette er ikke gjennomført.

Barneverntjenesten rapporterer innspill til kommunens årsmelding. I kommunens årsmelding for 2012 og 2013 er det et kort avsnitt om barneverntjenesten. Ut over dette lager barneverntjenesten ikke skriftlige rapporter om virksomheten. I stedet gis det i stor grad muntlig informasjon om eventuelle endringer eller hendelser som oppstår. Leder for Familiens hus eksemplifiserer dette med at dersom kommunen mottar et barn som skal plasseres så tas det opp med rådmann. Store ekstrautgifter og informasjon om overforbruk blir rapportert muntlig til kommunalsjef.

I 2013 var barneverntjenesten med i et effektiviseringsnettverk i regi av KS. Det er ikke laget noen planer eller mål for forbedringsarbeid i etterkant dette.

Leder for Familiens hus uttrykker at han fra og med høsten 2014 har fått frigjort arbeidskapasitet. Mye av dette skal skyldes at han ikke lenger har det daglige ansvaret for barneverntjenesten. Han vil derfor fra neste år av utarbeide en virksomhetsplan for barneverntjenesten. Dette er ikke skriftliggjort i planer for 2015.

3.3 Tilgang til og kunnskap om regelverk

Barneverntjenesten skal sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for barneverntjenesten

Drangedal kommune har i flere år benyttet Qualitymanager+ (QM+)⁷ som kontroll- og kvalitetssystem. I Internkontrolldokumentet står det at det skal lages linker til relevante lover og forskrifter. I følge barnevernleder er dette gjennomført.

I følge barnevernleder har alle ansatte ved barneverntjenesten abonnement på lovdata, og har på den måten en oppdatert versjon av lov om barneverntjenester og tilhørende forskrifter tilgjengelig. Barneverntjenesten har utarbeidet skriftlige rutiner.

---

⁷ QM+ er et verktøy som kan benyttes til oppdatering og forankring av rutiner, risikoanalyse, kompetansekartlegging, avvikshåndtering samt andre deler som inngår i et godt internkontrollsystem.

Disse er sist skrevet ut og gjort tilgjengelig i papirversjon for de ansatte i 2012. Barneverntjenesten har også elektroniske rutiner, men det er ifølge barnevernleder vanskelig å spore hvilken versjon som er den mest oppdaterte. Disse brukes i liten grad av de ansatte.

I internkontrolldokumentet står det at barnevernleder har hovedansvar for å følge med i endringer i lov og regelverk og videreformidle dette via e-post, møter eller tilbud om opplæringstiltak, slik at ansatte fortløpende blir gjort kjent med endringer. I følge barnevernleder mottar hun løpende informasjon både fra BUF-etat og Fylkesmannen om relevante endringer i lov og forskrift. Viktige endringer blir tatt opp til diskusjon i ukentlige fagmøter med de ansatte i barneverntjenesten. Møtereferat i «blåboka» beskriver tiltak for å møte eventuelle endringer. Dersom man ikke deltok eller det senere er behov for å se hva slags praksis man har blitt enige om, så kan man slå opp i «blåboka». I følge barnevernleder er «blåboka» ikke lenger i bruk fra 1. januar 2015. Det skal fra 2015 lages elektroniske referat som lagres slik at disse kan leses av ansatte i etterkant.

I forbindelse med tilsyn i 2012 ble det utarbeidet en rutine for ukentlig fagmøte. Rutinen gir detaljert informasjon om hva som skal tas opp i møtet. Eventuelle endringer i lov og forskrift er ikke nevnt som tema i møtene. Barnevernleder opplyser at praksis for oppdatering av rutiner ikke er skriftliggjort.

3.4 Kompetanse og opplæring

Barneverntjenesten skal sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om barneverntjenestens internkontroll

I følge tall fra KOSTRA har 4,1 årsverk av 4,3 årsverk fagutdanning i 2013. Alle ansatte er i utgangspunktet generalister, bortsett fra en ansatt som ivaretar oppgaver knyttet til barn i fosterhjem. Leder for Familiens hus anser det som sitt ansvar å sørge for at de ansatte ved barneverntjenesten har tilstrekkelig kompetanse for å utføre sitt arbeid. Det er barnevernleders ansvar å sørge for at de ansatte utfører arbeidet i samsvar med lov og forskrift.

Leder for Familiens hus/barnevernleder skal ifølge delegasjonsreglementet sørge for at det årlig utarbeides rullerende kompetanseutviklingsplan. Sektorleder skal godkjenne kompetanseplanen. Det er ikke utarbeidet en slik plan for barneverntjenesten og det finnes heller ingen skriftlig oversikt over gjennomførte opplæringstiltak og hva den enkelte har fått av opplæring.

I internkontrolldokumentet står det at virksomhetens kompetansebehov skal vurderes med jevne mellomrom. Dette skal gjøres ved at faktisk kompetanse vurderes opp mot behov for kompetanse. Videre skal den enkelte registrere sin kompetanse elektronisk i eget verktøy. Barnevernleder har i internkontrolldokumentet fått dette ansvaret. Per desember 2014 var det kun leder for Familiens hus som hadde registrert sin kompetanse. Leder for Familiens hus mener at han har oversikt over kompetansen i barneverntjenesten, men at den ikke er skriftliggjort.

Leder for Familiens hus ønsker å prioritere etterutdanning i stedet for små kurs. Dette speiles også i internkontrolldokumentet hvor det er et mål at *«alle medarbeidere som har hatt større enn 50 % fast stilling i fem år skal få tilbud om å ta en relevant videreutdanning på deltid»*. Per desember 2014 er det ingen ansatte som oppfyller vilkåret om ansettelsestid.

Leder for Familiens hus vurderer kurs gitt av Fylkesmannen som veldig nyttig, og både han og barnevernleder deltar på barnevernledersamlingene ⁸som Fylkesmann holder for kommunene i Telemark.

Alle ansatte i barneverntjenesten har i tillegg til ukentlige fagmøter, en ukentlig individuell veiledning med barnevernleder. Her blir aktuelle problemstillinger for den enkelte saksbehandler drøftet. Barnevernleder beskriver dette som gode arenaer for å heve den faglige kompetansen hos de ansatte.

I forbindelse med tilsyn fra Fylkesmannen i 2012 fikk alle ansatte en gjennomgang av internkontrollsystemet. Dette er ikke gjennomført i 2013 og i 2014. Som følge av Fylkesmannens tilsyn i 2014 ble det gjennomført et kompetanseutviklingsprogram i juridisk metode for alle ansatte i desember 2014.

3.5 Medvirkning

Barneverntjenesten skal sørge for at arbeidstakerne og oppdragstakerne⁹ medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes

---

⁸ To kurs i året, samt tre årlige barnevernledersamlinger.

⁹ "Oppdragstakere" omfatter bl.a. fosterforeldre, tilsynsførere i fosterhjem, tilsynsfører/veileder i hjemmet, støttekontakter og andre som kommunen måtte benytte til utføring av oppgaver på barnevernområdet (forskrift om internkontroll).

De ansatte i barneverntjenesten skal ifølge internkontrolldokumentet medvirke i ulike prosesser i internkontrollarbeidet.

De ansatte har mulighet til å medvirke faglig gjennom ukentlige fagmøter og enesamtaler med barnevernleder. I følge barnevernleder er dette arenaer hvor de ansatte kan komme med sine synspunkter på hvordan lov og forskrift skal tolkes og hvordan praksis bør være. I rutinen for gjennomføring av fagmøter står det at man kan melde saker opp til fagmøter gjennom den ukentlige individuelle saksveiledningen.

I internkontrolldokumentet står det at det skal foreligge rutiner for informasjonsflyt internt. Dette er ikke utarbeidet. Det er ikke mulig å sende referat fra fagmøter ut til orientering i etterkant av møter. Endringer av rutiner skjer uten at det er styrende dokument som fanger opp dette.

Ved gjennomføring av en risikovurdering i 2012 (se avsnitt 3.7) ble ansatte bedt om å gjøre en vurdering. Svarene fra undersøkelsen ble ikke sammenfattet og drøftet med de ansatte i etterkant.

I internkontrolldokumentet er det angitt at barneverntjenesten skal systematisere tilbakemeldinger fra oppdragstakere, samt iverksette undersøkelser og registrere samarbeidspartnernes oppfatning av samarbeidet. Dette er ikke gjennomført. I følge leder for Familiens hus gjennomføres det en avslutningssamtale med fosterforeldre. En tilsvarende samtale blir ikke avholdt med tilsynsførere og støttekontakter.

3.6 Gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre

Barneverntjenesten bør gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av barneverntjenesten.

I internkontrolldokumentet står det at man skal gjennomføre brukerundersøkelser og registrere og systematisere informasjon gitt av barn og foreldre.

Ved tilsynet i 2012 påpekte Fylkesmannen at man ikke innhentet erfaringer fra barn og foreldre i forbedringsarbeidet. Barneverntjenesten skriver i svar til Fylkesmannen at man hadde som mål å utarbeide spørreskjema med spørsmål til barn og foresatte som skulle tas i bruk fra 2013. Spørreskjemaet skal benyttes ved oppsummering av undersøkelser. Dataene fra undersøkelsen skal håndteres i ledermøter.

I 2013 var barneverntjenesten med i et effektiviseringsnettverk i regi av KS. Det ble i den forbindelse iverksatt en brukerundersøkelse hvor både barn og foreldre var

målgruppe. Omtrent 20 % av respondentene svarte på undersøkelsen, som ble slutført i januar 2014. Det ble ikke iverksatt tiltak for å systematisere de innkomne svarene og det ble heller ikke iverksatt tiltak som konsekvens av undersøkelsen. Barneverntjenesten involverer ikke barn og foreldre på andre måter for å forbedre barneverntjenesten¹⁰, men det at barneverntjenesten er samorganisert under Familiens hus kan medføre at barneverntjenesten indirekte får informasjon om barn og foreldre gjennom disse instansene. Vi har ikke undersøkt i hvilken grad dette har betydning for barn og foreldres medvirkning for forbedring av barneverntjenesten.

3.7 Risikovurdering

Barneverntjenesten skal skaffe oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav.

I årsbudsjett for 2013 står det at kommunen fra 2012 har innført krav om at alle avdelinger gjennomfører årlige HMS-risikokartlegginger. Risikovurdering av om myndighetskrav etterleves er ikke nevnt.

I internkontrolldokumentet står risikovurdering nevnt, og at man skal ha rutiner for å avdekke områder der det er fare for svikt, samt at barneverntjenesten skal ha sjekklister. Tiltakene er ikke nærmere utdypet.

I september/oktober 2013 ble det gjennomført en risikokartlegging av hele Drangedal kommune, herunder barneverntjenesten. Kartleggingen omhandler i stor grad sentrale HMS-områder. Under temaer som «håndtering av personopplysninger», «organisatoriske forhold ved institusjon/kontorarbeidsplass» og «fysiske forhold – Behandlingsrom, møterom ol på base/fast arbeidssted» er oppfyllelse av myndighetskrav berørt. Herunder er enkelte områder markert med omfattende skade og hyppig forekomst (rød markering). Det ble ikke gjort grep for å oppsummere og kartlegge resultater av undersøkelsen, og ledelsen har heller ikke igangsatt tiltak som følge av kartleggingen.

I følge ledelsen er saksbehandlingssystemet Familia et verktøy for å avdekke mangel på oppfyllelse av myndighetskrav. Saksbehandlingsfrister, henleggelse, utarbeidelse av tiltaksplaner og omsorgsplaner etc. kan spores her. Familia er imidlertid ikke ment som et fullverdig risikovurderingsverktøy som kan avdekke kvalitative brudd på lov og

---

¹⁰ Vi ser her bort i lovkrav om at barn og foreldre skal ha uttalerett med mer i forbindelse med barnevernfaglig vurderinger så som utarbeidelse av tiltaksplaner, iverksetting av hjelpetiltak, valg av fosterhjem med mer.

forskrift. Barnevernleder sier at hun har kontroll over sentrale parametere i Familia og tar derfor i liten grad ut statistikk som kan genereres i Familia.

Verken barnevernleder eller leder for Familiens hus har iverksatt andre risikovurderende tiltak.

3.8 Avvikshåndtering

Barneverntjenesten skal utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjoner, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen

Avvikshåndtering er sentralt i all internkontroll. I internkontrolldokumentet står det at alle ansatte skal rapportere avvik ved brudd på lov og forskrift og at ledelsen skal følge opp avviksmeldinger

Ansatte i barneverntjenesten har fått opplæring i avviksregistrering i QM+ i 2012. Leder for Familiens hus opplyser at lederne i liten grad har hatt fokus på dette overfor de ansatte.

Det er leder for Familiens hus som skal motta avvikene. Leder for Familiens hus har ikke sett rutiner for avvikshåndtering og vet heller ikke om kommunen har rutiner for dette.

Det var registrert seks avvik for Familiens hus i QM+ per 04.12.14. Første innregistrerte avvik var i september 2013. Ett av avvikene omhandler fare for brudd på taushetsplikt pga innretning og manglende lydisolering på samtalerom. Som et midlertidig tiltak har hovedverneombudet plassert en radio i gangen for å overdøve samtaler fra rommet. Det er ikke besluttet eller iverksatt varig lukking av avviket, men saken er likevel lukket i QM+.

3.9 Overvåking og gjennomgang av internkontrollen

Barneverntjenesten skal foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten.

I internkontrolldokumentet står det at man regelmessig skal undersøke at praksis er i samsvar med rutiner og prosedyrer. Tiltak som skal etableres er blant annet intern revisjon, med gjennomgang av resultater fra revisjonen i internmøter og iverksetting av korrigerende tiltak. Det er ikke angitt noen syklus for dette.

Internkontrolldokumentet ble utarbeidet etter tilsyn fra fylkesmannen i 2012, og bygger på en gjennomgang av internkontrollen den gang. Ledelsen for barneverntjenesten har ikke sørget for at det er gjort systematisk gjennomgang av internkontrollen etter dette.

Leder for Familiens hus mener at overvåking og gjennomgang av internkontroll i stor grad blir ivaretatt gjennom tilsyn fra Fylkesmann og kommunerevisjonen. Siden 2007 har Fylkesmann hatt tre tilsyn av barneverntjenesten.

3.10 Revisors vurdering av barneverntjenestens organisering

Barneverntjenesten skal beskrive hvordan barneverntjenesten er organisert, samt barneverntjenestens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt

Ansvarsdelingen mellom leder for Familiens hus og barneverntjenesten synes uklar og er ikke skriftliggjort. Organiseringen er angitt i internkontrolldokumentet, men er utdatert i forhold til situasjonen i 2014/2015.

Barneverntjenesten har i liten grad skriftliggjort mål for tjenesten og mål for forbedringsarbeidet. I internkontrolldokumentet fra 2012 er det utarbeidet noen generelle mål for barneverntjenesten, men disse er generelle og vanskelig å styre etter. Barneverntjenesten var i 2013 med i et effektiviseringsnettverk i regi av KS. Det er ikke laget noen planer eller mål for forbedringsarbeid i etterkant dette.

Barneverntjenesten skal sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for barneverntjenesten

Ansatte ved barneverntjenesten har tilgang på oppdaterte lover og forskrifter gjennom Lovdata og linker i QM+. Det er ikke skriftliggjort hvem som har ansvar for å informere om endringer i regelverk.

Barneverntjenesten skal sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om barneverntjenestens internkontroll

Barneverntjenesten sørger i stor grad for at ansatte har tilstrekkelige kunnskap og ferdigheter på det barnevernfaglige området samt kunnskap om barneverntjenestens internkontroll.

Barneverntjenesten har ikke skriftlig oversikt over de ansattes kompetanse og hva den enkelte har fått av opplæringstiltak. I et kortsiktig perspektiv med få ansatte og få

utskiftninger er ikke dette nødvendigvis et stort problem, men ved endringer og over tid er dette uheldig.

Barneverntjenesten skal sørge for at arbeidstakerne og oppdragstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes

Barneverntjenesten har skriftliggjort at de skal sikre medvirkning, men gjennomfører dette i varierende grad. I praksis er det delvis sikret medvirkning fra de ansatte gjennom internmøter og enesamtaler med ansatte. Det er ikke iverksatt tiltak som kan sikre medvirkning fra oppdragstakere.

Barneverntjenesten bør gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av barneverntjenesten

Barneverntjenesten gjør ikke bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av tjenesten.

Barneverntjenesten skal skaffe oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav

Barneverntjenesten har i liten grad gjennomført tiltak eller benyttet tilgjengelig informasjon i Familia for å skaffe oversikt over fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav.

Det er gjennomført en HMS-kartlegging som berører enkelte risikoområder knyttet til regelverkskrav. Identifiserte fareområder er imidlertid ikke fulgt opp i etterkant.

Barneverntjenesten skal utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjer, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen

Barneverntjenesten har rutine for avviksregistrering gjennom QM+ og de ansatte har fått opplæring i dette. Revisor fant kun ett registrert avvik noe som kan tyde på at opplæring og fokus på viktigheten av avviksregistrering ikke har vært tilstrekkelig. Det registrerte avviket er heller ikke håndtert på en tilfredsstillende måte.

Barneverntjenesten har ikke et godt system sikrer at det foreligger en oppdatert versjon av rutiner som sikre at man følger barnevernlovgivningen. I praksis har derfor ikke barneverntjenesten rutiner som benyttes.

Barneverntjenesten skal foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten.

Etter tilsyn i 2012 gjorde kommunen en gjennomgang av internkontrollen og utarbeidet et internkontrolldokument. Det er ikke foretatt ytterligere gjennomgang av internkontrollen etter dette.

Plikten til systematisk overvåking og gjennomgang hviler på kommunen, og er en del av kommunens interne kontroll. Det er ikke tilstrekkelig til å møte dette kravet dersom kommunen begrenser systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen til aktivitet rundt myndighetstilsyn eller andre kontrolltiltak som er styrt av andre.

4 Forebygging

I hvilken grad jobber barneverntjenesten forebyggende i samarbeid med andre instanser?

4.1 Revisjonskriterier

- Det forebyggende arbeidet bør være forankret både politisk og administrativt.
- Barneverntjenesten bør sikre at andre kommunale instanser som jobber med barn og unge har tilstrekkelig kunnskap om informasjonsplikten, meldeplikten og om barneverntjenestens tilbud

4.2 Forankring av det forebyggende arbeidet

Det forebyggende arbeidet bør være forankret både politisk og administrativt.

Forebygging¹¹ er forebyggende innsats for barn og unge, alt fra det som gjøres for å skape gode og trygge lokalsamfunn, til innsats som spesielt retter seg mot å begrense, stanse eller snu en negativ utvikling.¹²

I følge rådmann er det ikke utarbeidet overordnede planer eller strategier for det forebyggende arbeidet for barn og unge i Drangedal. Administrasjonen har heller ikke forberedt sak til kommunestyret som kunne gitt en politisk forankring av det forebyggende arbeidet. Rådmann anser det som sektorleder for helse og velferd sitt ansvar å forankre det forebyggende arbeidet administrativt gjennom egne virksomhetsplaner og samarbeidsrutiner. Fra 2014 har det vært en forventning om at det skal utarbeides virksomhetsplaner. Den enkelte virksomhet skal utarbeide en virksomhetsplan som sendes sektorleder som igjen utarbeider sektorens egen virksomhetsplan. Det er ikke utarbeidet virksomhetsplan for barneverntjenesten for 2014.

---

¹¹ Generelt forebyggende arbeid kalles ofte primærforebygging. Denne innsatsen retter seg mot alle barn og unge, og skal hindre at problemer eller negativ utvikling oppstår. Med sekundærforebygging menes innsats som retter seg mot grupper av barn og unge hvor det finnes høy risiko for at vansker kan oppstå, eller hvor det er tendenser til slike vansker. Tertiærforebygging er innsats som forsøker å hindre, snu eller begrense konsekvensene av et etablert problem, eller en negativ utvikling som har oppstått. Tertiærforebyggende tiltak retter seg mot grupper, eller individer med tydelige identifiserte problemer. Målet vil ofte være å begrense, stabilisere eller motvirke forverring av situasjonen.

¹² Rundskriv Q-25/2005

4.3 Samarbeid med andre

Barneverntjenesten bør sikre at andre kommunale instanser som jobber med barn og unge har tilstrekkelig kunnskap om informasjonsplikten, meldeplikten og om barneverntjenestens tilbud

4.3.1 Rutiner og praksis for samarbeid

I følge leder for Familiens hus foreligger det få skriftlige planer som dokumenterer samarbeid med andre kommunale instanser. Leder for Familiens hus opplyser at organiseringen av barneverntjenesten er planlagt som et forebyggende tiltak ved at man er organisatorisk og fysisk samlokalisert med samarbeidende instanser. Målet har vært å gjøre det enklere å sikre godt samarbeid mellom instanser som jobber med barn og unge. Under Familiens hus ligger også *helsestasjon*, rusomsorg, psykiatri, Tippen ungdomsklubb og aktivitetssenteret. Leder for Familiens hus sier han tenker forebygging sammen for hele Familiens hus og ikke bare for barneverntjenesten. Ledergruppa i Familiens hus er derfor en viktig arena hvor forebygging drøftes. I tillegg er barneverntjenesten samlokalisert med Avdeling for rus og psykiatri, BUP¹³ og DPS¹⁴.

I forbindelse med tilsynet i 2012 ble det gitt avvik på det forebyggende arbeidet. For å lukke avviket ble det rapportert inn at barneverntjenesten årlig skal ut til kommunale samarbeidsparter og informere om tjenesten sin, herunder om informasjonsplikten, meldeplikten og om barneverntjenestens tilbud samt generelt om saksbehandlingsprosessen. Målet var også å innhente informasjon om samarbeidspartene. Informasjonen var rettet mot alle ansatte og det var satt av to timer til hvert møte. Det ble avholdt informasjonsmøter i 2012, men ikke i 2013 eller 2014. Barnevernleder begrunner dette med permisjon og bytte av roller. Målet er å ha en ny informasjonsrunde i 2015. Kommunale virksomheter som fikk informasjon i 2012 var to av tre barnehager, en av tre skoler, PP-tjenesten, NAV, tjenestekontor, voksenopplæringen/flyktningtjenesten og helsesøstertjenesten. Det ble gitt informasjon om blant annet meldeplikt, opplysningsplikt, barneverntjenesten oppbygging og tjenester. For ansatte i barnehager ble det også diskutert hva *alvorlig omsorgssvikt* innebærer. Det ble ikke delt ut noe skriftlig materiale i forbindelse med besøksrunden.

---

¹³ Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

¹⁴ Distriktpsikiatrisk senter

Barneverntjenesten har høsten 2014 utarbeidet en brosjyre som først og fremst er rettet mot barn og foreldre som det iverksettes undersøkelsessak rundt. Brosjyren blir også brukt som informasjonsskriv til samarbeidende aktører i kommunen, og blir lagt ut på kommunens servicetorg for alle kommunens innbyggere. Brosjyren gir en beskrivelse av blant annet opplysningsplikten, meldeplikten, saksgang i en barnevernssak og om hjelpetiltak.

Fra mars 2015 har barneverntjenesten igangsatt et forebyggingsprosjekt rettet mot skolene i Drangedal. En av de ansatte skal jobbe 1-2 dager i uka på skolene med problematferd og utvikling av sosial kompetanse. Personen vil være tilgjengelig både for elever og for personalet, samtidig med at vedkommende jobber med ART-grupper¹⁵.

Barneverntjenesten i Drangedal har satset på å bygge opp kompetanse rundt tiltaket Kjærlighet og grenser¹⁶. I følge barnevernleder arrangerer Borgestad kompetansesenter i april 2015 kurs for ansatte ved Familiens hus og Drangedal 10-årige skole. Opplæringen skal gi ansatte kompetanse til å drive tiltaket Kjærlighet og Grenser. Det er planlagt at dette skal tilbys til foreldre og elever fra høsten 2015. Leder for Familiens hus sier at det vil bli utarbeidet en samarbeidsavtale med skolene for dette samarbeidet.

I følge leder for Familiens hus er både han og leder for barneverntjenesten tilstede i flere forum med samarbeidende instanser. Sammen, eller hver for seg deltar de i

- samarbeidsgruppa for Talenter for framtida¹⁷.
- inntaksmøter for barnehagene
- halvårlige samarbeidsmøter med rus og psykiatri
- halvårlige samarbeidsmøter med BUP
- halvårlige møter med DPS

---

¹⁵ Aggression Replacement Training (ART) er et strukturert pedagogisk program som gjennomføres i små grupper, og hvor målet er forebygging, reduksjon og erstatning av aggressiv atferd (særlig hos unge i alderen 12 - 20 år). ART er program med flere komponenter beregnet for å arbeide med aggressiv ungdom og voksne kriminelle. Metoden er ment som både et grunnlag for forståelse og handling for personalet og som en metode for å skape innsikt og endring for ungdommene (Wikipedia.org)

¹⁶ Kjærlighet og Grenser er et rusforebyggende tiltak for familier med barn i alderen 10 – 14 år. Formålet med intervensjonen er å styrke familierelasjonene og derved å forebygge alkohol, narkotika og tobakksbruk blant tenåringer. Programmet implementeres i Norge av Borgestadklinikken (ungsinn.no)

¹⁷ Tverretattlig tiltak som skal redusere frafallet fra videregående skole

- halvårlige møter med helsestasjon
- halvårlige møter med NAV

Det er ikke utarbeidet dagsorden eller skrevet referat fra disse møtene. Møter har vært avholdt i 2013 og i 2014 og det er planlagt møter i 2015. I følge leder for Familiens hus er det ikke arrangert tilsvarende samarbeidsmøter med barnehager og skoler.

Leder for Familiens hus deltar på også «mellomledermøter» (møter for mellomledere i kommunen). Dette arrangeres åtte ganger i året. Informasjon om barneverntjenesten kan gis her, men dette har ikke vært systematisert. Møtene er mer en arena hvor man kan diskutere utfordringer og problemer tverrfaglig.

Generelt opplever leder for Familiens hus at han fra høsten 2014 har fått mer tid til å bruke lederrollen til mer utadrettet virksomhet, herunder samarbeid med andre kommunale instanser. I følge lederen skjer samarbeidet først og fremst uformelt og er i liten grad formalisert gjennom møteagendaer og referater.

4.3.2 Fakta hentet fra spørreundersøkelse blant samarbeidspartene

Vi har gjennomført en spørreundersøkelse blant ansatte i samarbeidende etater. Vi har delt svargiverne inn i ansatte på *skole*, *barnehage* og *andre*, herunder PP-tjeneste og helsestasjon. For mer informasjon om spørreundersøkelsen, se vedlegg 3.

Kunnskap hos samarbeidspartene

Av svargiverne svarer ca. halvparten at de enten kjenner barnevernlovens begrep «alvorlig omsorgssvikt» ganske godt eller svært godt, se tabell 3. Den andre halvparten har enten ingen kunnskap eller litt kunnskap om begrepet. Svarene var relativt likt fordelt for skole og barnehage.

Tabell 3 Svarfordeling for hvor godt samarbeidsparter kjenner innholdet i barnevernlovens begrep "alvorlig omsorgssvikt", N= 76

	Ingen kunnskap	Litt	Ganske godt	Svært godt	Antall responser
Skole	4%	49%	42%	4%	45
Barnehage	4%	52%	44%		27
Andre			100%		4

24 % av de ansatte i skole svarer de ikke føler seg trygg i vurderingen av om det foreligger tegn på alvorlig omsorgssvikt, se tabell 4. Kun 7 % av de ansatte i barnehage svarer det samme. Av de 4 personene i gruppa *andre* er det ingen som svarer at de er

ganske trygg eller trygg. For skole og barnehage svarer henholdsvis 29 % og 26 % at de føler seg enten ganske trygg eller trygg på vurderingen av om det foreligger tegn på alvorlig omsorgssvikt.

Tabell 4 Svarfordeling for hvor trygg samarbeidspart er vurderingen av om det foreligger tegn på alvorlig omsorgssvikt, N= 76

	Ikke trygg	Litt trygg	Ganske trygg	Trygg	Antall responser
Skole	24%	44%	29%	2%	45
Barnehage	7%	66%	26%		27
Andre	25%	75%			4

På spørsmål om hvor trygg svargiverne er i *vurderingen av om når man skal sende melding til barneverntjenesten* svarer skole og barnehage ulikt, se tabell 5. Av ansatte i skole svarer 47 % at de ikke er trygge/litt trygge. Tilsvarende tall for ansatte i barnehage er 23 %. Mens 53 % av ansatte i skole føler seg ganske trygg eller trygg svarer 68 % av de ansatte i barnehage det samme. Samtlige i kategorien *andre* svarer at de er ganske trygge i vurderingen av når det skal sendes melding til barneverntjenesten.

Tabell 5 Svarfordeling for hvor trygg samarbeidspart er i vurderingen av om man skal gi melding til barneverntjenesten?

	Ikke trygg	Litt trygg	Ganske trygg	Trygg	Antall responser
Skole	18%	29%	44%	9%	45
Barnehage	4%	19%	67%	11%	27
Andre			100%		4

Rutiner hos samarbeidspartene

Blant rektorer, ledere og styrere har åtte av ni svart at de har skriftlige rutiner for melding til barneverntjenesten ved mistanke om alvorlig omsorgssvikt. Blant de ansatte svarer 67 % av i skolen at de kjenner til slike rutiner, mot 82 % i barnehage, se tabell 6. En tredjedel av de ansatte i skolen vet ikke om man har skriftlige rutiner for å sende melding til barneverntjenesten mot 11 % i barnehage.

Tabell 6 Svarfordeling for om arbeidsplassen har skriftlige rutiner for håndtering av melding av mistanke om alvorlig omsorgssvikt til barneverntjenesten, = 76

	Ja	Nei	Vet ikke	Antall responser
Skole	67%	2%	31%	45
Barnehage	82%	7%	11%	27
Andre		50%	50%	4

Kun 27 personer har svart at de kjenner til om det er etablert tverrfaglige rutiner for samarbeidet mellom egen arbeidsplass og barneverntjenesten. Av disse svarer en fjerdedel at dette er fulgt opp i noen grad, mens tre fjerdedeler mener at det i stor eller i svært stor grad er blitt fulgt opp.

Praksis og erfaring

Svargiverne ble bedt om å ta stilling til om det blir sendt for få bekymringsmeldinger til barneverntjenesten, se tabell 7. Her svarte ansatte i skole og barnehage noe ulikt. 27 % av de ansatte i skole svarer at de er ganske enig/helt enig i dette, mens 15 % av de ansatte i barnehage svarte det samme. Samtidig var 9 % av ansatte i skole helt uenig i at det blir sendt for få bekymringsmeldinger mot 22 % av de ansatte i barnehage. Samlet sett betyr dette at ansatte i skole i større grad enn ansatte i barnehage er enig i påstanden om at det blir sendt for få bekymringsmeldinger.

Tabell 7 Svarfordeling for hvor enig eller uenig samarbeidspart er i følgende påstand: Det blir sendt for få bekymringsmeldinger til barneverntjenesten fra min arbeidsplass, N=76

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig	Antall responser
Skole	9%	64%	27%		45
Barnehage	22%	63%	15%		27
Andre		75%	25%		4

De 17 personene som var «ganske enig» i at det blir sendt for få bekymringsmeldinger fra egen arbeidsplass til barnevernet har begrunnet dette på følgende måte:

- Fem personer mener at det er for lite informasjon og kunnskap om tegn på omsorgssvikt.
- Fire personer mener at det for lite informasjon fra barneverntjenesten om hvordan sendte meldinger følges opp.
- Tre personer mener at det er for høy terskel for å melde fra til barneverntjenesten.
- To personer mener at det er for lite informasjon fra barneverntjenesten om hvilket ansvar og rolle egen arbeidsplass har.

Under avsnitt 2.2 beskrives utviklingen i antall meldinger per halvår i perioden 2010 til 2014. Den generelle trenden er at barneverntjenesten har mottatt færre meldinger de siste halvårene, uten at barnevernleder kan forklare hvorfor. Denne utviklingen er ikke i tråd med den nasjonale utviklingen som viser til vekst på alle barnevernfaglige tjenester.

De fleste svargiverne har i jobben truffet barn som man har trodd har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt, se tabell 7. Undersøkelsen indikerer at flere i barnehage enn i skole har vært vitne til dette.

Tabell 8 Svarfordeling for om samarbeidspart noen gang har hatt grunn til å tro at barn som man har truffet under utøvelse av ditt arbeid har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt? N= 76

	Mer enn 10 ganger	3-10 ganger	1 eller 2 ganger	Nei	Vet ikke	Antall responser
Skole	2%	24%	40%	22%	11%	45
Barnehage	4%	22%	52%	15%	7%	27
Andre			50%	25%	25%	4

Vi har spurt de 52 som svarte at de har truffet barn som man har trodd har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt om hva de gjorde i de konkrete tilfellene, se tabell 8. Vanligste respons har vært å melde fra til leder, dernest å snakke med foreldrene eller å melde fra selv til barneverntjenesten. Øvrige svar fremgår av tabellen.

Tabell 9 Svarfordeling for de som svarte ja på forrige spørsmål om hva man gjorde du i de konkrete tilfellene (flere svar mulig), N = 52

	Meldte selv fra til barneverntjenesten	Snakket med foreldrene	Sagt ifra til leder, men det ble ikke sendt bekymringsmelding	Sagt ifra til leder, hvor det i etterkant ble sendt bekymringsmelding	Henviste til andre instanser	Så det an	Annet, spesifiser:
Skole	8	12	2	22	3	2	3
Barnehage	4	7	2	16	3	1	2
Andre						1	

Ansatte i barnehage har en større grad enn ansatte i skole oversikt over hvilke tilbud barneverntjenesten kan gi, se tabell 11. 69 % av ansatte i skole har ingen eller liten oversikt over barneverntjenestens tilbud. Tilsvarende tall for barnehage er 55 %. Kun 31 % av de ansatte i skole har ganske god eller god oversikt over barneverntjenestens tilbud mot 45 % av ansatte i barnehage. 3 av 4 ansatte i andre enheter har ganske god oversikt, mens 1 har sagt at man har litt oversikt.

Kunnskap om og erfaring med barneverntjenesten

Tabell 10 Svarfordeling for hvor god oversikt samarbeidspart har over de tilbud barneverntjenesten kan gi?

	Ingen oversikt	Litt oversikt	Ganske god oversikt	God oversikt	Antall responser
Skole	9%	60%	24%	7%	45
Barnehage	11%	44%	41%	4%	27
Andre		25%	75%		4

De fleste som har svart på undersøkelsen har ganske god eller svært god tiltro til at barneverntjenesten håndterer bekymringsmeldinger riktig, se tabell 12. Men 22 % av ansatte i skole og 15 % av ansatte i barnehage (totalt 14 personer) har liten tiltro til at barneverntjenesten håndterer bekymringsmeldinger riktig.

Tabell 11 Svarfordeling for hvor stor tiltro samarbeidspart har til at barneverntjenesten håndterer bekymringsmeldinger riktig, N=76

	Ingen tiltro	Liten tiltro	Ganske god tiltro	Svært god tiltro	Antall responser
Skole		22%	69%	9%	45
Barnehage		15%	78%	7%	27
Andre			100%		4

Av de 14 som har svart at de har liten tiltro til at barneverntjenesten håndterer bekymringsmeldinger riktig, er ni lærere, tre er pedagogiske ledere, og to er assistenter.

På spørsmål om barneverntjenesten har gitt informasjon meldeplikten ved alvorlig omsorgssvikt, så svarer 28 % av ansatte i skole at de har fått god informasjon, mens 52 % av ansatte i barnehage har fått det, se tabell 13. Hele 2 av 3 ansatte i skole svarer at de enten har fått for lite eller ikke informasjon om meldeplikten i det hele tatt. 3 av de ansatte i andre enheter svarer at de har fått god informasjon, mens den siste oppgir å ikke ha fått dette.

Tabell 12 Svarfordeling for om barneverntjenesten har gitt informasjon til samarbeidspart om meldeplikten ved alvorlig omsorgssvikt, N=76

	Ja, god informasjon	Ja, men for lite/dårlig	Nei	Antall responser
Skole	29%	40%	32%	45
Barnehage	52%	22%	26%	27
Andre	75%		25%	4

To tredjedeler av svargiverne opplever at arbeidsgiver i liten grad er opptatt av at man som ansatt skal ha god kompetanse om alvorlig omsorgssvikt og meldeplikt til barneverntjenesten. Undersøkelsen viser at dette problemet er størst i skolesektoren, hvor ca. 40 % opplever det slik.

Samtlige av svargiverne har svart at meldinger fra egen arbeidsplass er enten viktig eller svært viktig i det forebyggende i barnevernssamarbeidet.

4.4 Revisors vurdering av forebyggende arbeid

Det forebyggende arbeidet bør være forankret både politisk og administrativt.

Det forebyggende arbeidet er ikke forankret politisk eller administrativt.

Administrasjonen har ikke gjort forsøk på å skape en politisk forankring av arbeidet.

Barneverntjenesten bør sikre at andre kommunale instanser som jobber med barn og unge har tilstrekkelig kunnskap om informasjonsplikten, meldeplikten og om barneverntjenestens tilbud.

Våre funn viser at barneverntjenesten har et samarbeid med andre kommunale instanser, men samarbeidet er ofte uformelt. Det samarbeides blant om prosjekter som omhandler barn og ungdom som for eksempel ART-grupper i skolen, eller det kan være samlinger hvor ledere utveksler informasjon og drøfter felles utfordringer.

Vi oppfatter det ikke som tilstrekkelig at siste informasjonsrunde med kommunale samarbeidsparter var tilbake i 2012. Noe av grunnen for oppholdet er at barnevernleder var i permisjon i deler av 2013 og 2014. Det er planlagt ny informasjonsrunde i 2015.

Vår undersøkelse av samarbeidspartene indikerer at kunnskapsnivået om barnevernfaglige begreper er midt på treet. Dette vil si at svargiverne plasserer seg nær midten på en kunnskapsskala. Vi har satt svarresultatene fra ansatte i skole og barnehage opp mot hverandre, og kan generelt konkludere med at ansatte i barnehager i større grad enn ansatte i skoler har opplevd at de har høyere kunnskapsnivå om barnevernfaglige forhold og i større grad har hatt befatning med barn utsatt for alvorlig omsorgssvikt. Det er interessant i denne sammenhengen at under informasjonsrunden i 2012 drøftet barneverntjenesten alvorlig omsorgssvikt med barnehagene men ikke med skolene. Barnehageansatte svarer også at de i større grad har tiltro til barneverntjenestens håndtering av saker og at de i større grad har fått god informasjon av barneverntjenesten om meldeplikt ved alvorlig omsorgssvikt.

Det kan være alvorlig at en av fire ansatte i skoler (en av syv i barnehage) mener at det blir sendt for få bekymringsmeldinger til barneverntjenesten. For få bekymringsmeldinger begrunnes med for lite kunnskap om omsorgssvikt, for lite informasjon om barneverntjenesten og for høy terskel for å melde fra til barneverntjenesten. Det faktum at antall meldinger til barneverntjenesten har gått ned, mot en ellers motsatt trend nasjonalt, kan være en konsekvens av dette.

5 Fosterhjem

I hvilken grad gjennomfører barneverntjenesten en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem?

5.1 Revisjonskriterier

- Ved godkjenning av fosterhjem skal kommunen dokumentere at
  - de har vurdert fosterforeldres egnethet
  - fosterforeldre har god vandel og har lagt fram en uttømmende og utvidet politiattest.
  - det er vurdert at fosterhjemmet er til barnets beste og at barnet har fått anledning til å uttale seg
- Det er fosterhjems kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet dersom ikke annet er avtalt skriftlig.
- Det skal foreligge fosterhjemsavtale. Barneverntjenesten skal gjennomgå denne med fosterhjemmet årlig.

5.2 Fakta om fosterhjem

5.2.1 Godkjenningsprosessen

Fosterforeldres egnethet

Barneverntjenesten skal gjennomføre en omfattende godkjenningsprosess, som i tillegg til innhenting av vandelsattest og helseattest for fosterforeldre, inneholder en kartlegging av foreldrenes egnethet. Et eller flere møter med fosterforeldrene er informasjonsgrunnlag for en skriftlig rapport som barneverntjenesten utarbeider. Rapporten omhandler informasjon om blant annet foreldrenes evne til å ta imot fosterhjemsbarn, deres økonomiske situasjon, boforhold, forhold knyttet til helse, barneoppdragelse, fritidsinteresser med mer. Rapportdokumentet har ingen fast oppbygning. Vi har funnet at det er gjort slike vurderinger for syv av ni fosterforeldre. Alle rapportene konkluderer med egnethet. For de to øvrige fosterforeldrene fant vi ingen dokumentasjon av vurderinger eller andre forhold som kan erstatte innholdet.

Politiattest

Barneverntjenesten skal innhente utvidet politiattest fra fosterforeldrene. Politiattesten skal oppbevares i mappen for fosterforeldre. Vi fant at dette var gjort i tre saker og at det da forelå attest for både fostermor og fosterfar. I de resterende seks tilfellene fant vi ingen slik dokumentasjon. I disse sakene var det Drangedal kommunes ansvar å innhente politiattest.

Barn og foreldre skal få uttale seg om valg av fosterhjem

Barns rett til å uttale seg

Barn som har fylt syv år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før fosterhjem velges. Av de undersøkte barna var fem barn over seks år og fem barn var under tre år på plasseringstidspunktet, se tabell 3. Vi har funnet dokumentasjon for at to av barna over seks år har fått uttale seg om valg av fosterhjem, mens tre barn over seks år ikke har fått uttalt seg. Alle disse var over syv år på tidspunkt for valg av fosterhjem.

Tabell 13 Barns mulighet til å uttale seg om valg av fosterhjem

	Barn over 6 år på plasseringstidspunkt	Barn under 3 år på plasseringstidspunkt
Barneverntjenesten har undersøkt hva barnet mener om fosterforeldrene	2 barn	5 barn var under 3 år på plasseringstidspunkt
Barneverntjenesten har ikke undersøkt hva barnet mener om fosterforeldrene	3 barn	

I følge barneverntjenesten har man rutiner for å sjekke dette, men det har ikke alltid blitt gjort.

5.2.2 Godkjenning av fosterhjemmet

Fire av de ni barna i fosterhjem bor i fosterhjem utenfor Drangedal kommune. Etter barnevernsloven er det omsorgskommunen som har ansvar for å godkjenne fosterhjemmet. Barneverntjenesten i Drangedal har i samtlige tilfeller valgt å godkjenne fosterhjem selv. Når barn er plassert i fosterhjem utenfor hjemkommunen, skal det foreligge skriftlig avtale mellom omsorgskommunen (hjemkommunen) og fosterhjems kommunen om flytting av ansvaret. Vi har funnet skriftlig avtale mellom fosterhjems kommune og omsorgskommune i tre av plasseringene. For den fjerde plasseringen foreligger det ikke avtale om ansvarsflytting.

5.2.3 Fosterhjemsavtale

Det skal inngås fosterhjemsavtale mellom kommunen og alle fosterforeldre som påtar seg oppdrag om å være fosterhjem. Avtalen skal lagres i fosterhjemspermen. Vi har funnet fosterhjemsavtale for seks av ni fosterhjem. For de resterende tre fosterhjemmene finner vi ikke fosterhjemsavtale i fosterhjemspermen. Vi finner imidlertid spor i to av disse sakene som indikerer at man har vurdert fosterforeldrenes egnethet. Avtalene vi har gjennomgått er alle inngått i starten av oppdraget.

Barneverntjenesten har ikke hatt en praksis hvor man har revidert og gjennomgått avtalene sammen med fosterforeldrene årlig. Dette er endret fra 2014. I andre halvår 2014 er to avtaler revidert, og det foreligger nye avtaler i permen. Arbeidet med revidering av fosterhjemsavtaler vil ifølge barnevernsleder fortsette i 2015. I følge barnevernsleder har man ikke vært klar over at dette skal gjøres årlig før i 2014.

5.3 Revisors vurdering av fosterhjem

Ved godkjenning av fosterhjem skal kommunen dokumentere at

- **de har vurdert fosterforeldres egnethet**
- **det er vurdert at fosterhjemmet er til barnets beste og at både barnets foreldre og barnet har fått anledning til å uttale seg**
- **fosterforeldre har god vandel og har lagt fram en uttømmende og utvidet politiattest.**

Barneverntjenesten kan i liten grad dokumentere at de har sikret at det gjøres en vurdering av fosterforeldrenes egnethet. I to av ni tilfeller har ikke barneverntjenesten vurdert egnethet, og i mange tilfeller er tilleggsdokumentasjon mangelfull. Kommunen sikrer ikke godt nok at barn får uttale seg om valg av fosterhjem og at vandelsattest og helseattest for fosterforeldrene innhentes eller dokumenteres.

Det er fosterhjems kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet dersom ikke annet er avtalt skriftlig.

Barneverntjenesten har i samtlige tilfeller hvor barn er bosatt utenfor egen kommune valgt å ivareta ansvaret for fremskaffelse av fosterhjem. I 3 av 4 saker foreligger det en avtale med fosterhjems kommunen hvor barnet bosettes, om ansvarsoverføring. I ett av tilfellene fant vi ingen slik avtale.

Det skal foreligge fosterhjemsavtale. Barneverntjenesten skal gjennomgå denne med fosterhjemmet årlig.

Det foreligger ikke fosterhjemsavtale med alle fosterhjemmene. Fram til nå har barneverntjenesten ikke gjennomgått fosterhjemsavtalen årlig. Rutinen er endret fra 2014, og avtalene revideres nå årlig.

6 Barn i fosterhjem

I hvilken grad får barn i fosterhjem en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten?

6.1 Revisjonskriterer

- Det skal foreligge permanent omsorgsplan senest to år etter fylkesnemndas vedtak.
- Det skal foreligge dokumentasjon for alle fosterhjemsbesøk som omsorgskommunen har foretatt. Antallet bør være minst fire i året, dersom ikke annet er avtalt.
- Alle barn plassert i fosterhjem skal ha en løpende tiltaksplan

Fakta om oppfølging av fosterbarn

6.1.1 Permanent omsorgsplan

Barneverntjenesten i Drangedal skal sørge for at det foreligger permanent omsorgsplan senest to år etter fylkesnemndas vedtak. Det er fattet vedtak av fylkesnemnda i samtlige ni saker som vi har gjennomgått.

Fire av barna i fosterhjem har fått permanent omsorgsplan innen fristen på to år. Ett av barna har nemdvedtak fra 2013 og kan således ikke vurderes opp mot toårskravet. De resterende fire barna har fått en permanent omsorgsplan mer enn to år etter at vedtak er fattet av fylkesnemnda.

6.1.2 Fosterhjemsbesøk

Barneverntjenesten har ikke fattet vedtak om færre fosterhjemsbesøk enn fire.

Barneverntjenesten har det som fast rutine å skrive referat fra fosterhjemsbesøk. Vi har funnet dette dokumentert i alle saksmappene. Tabell 14 viser antall fosterhjemsbesøk gjennomført og dokumentert i saksmappene i 2013 og 2014. Enkelte av barna som nylig er plassert i fosterhjem har ikke hatt fosterhjemsbesøk i aktuelle år. Disse er merket «ikke aktuelt» i tabellen. I de tilfeller de hvor de likevel har hatt mer enn fire besøk er de tatt med i oversikten.

Av tabellen ser man at ett av fem barn i 2013 har hatt tre besøk i året, mens fem av ni barn har hatt tre eller færre besøk i 2014. Vi har sett eksempler på at barneverntjenesten har stilt på fosterhjembesøk men hvor fosterfamilie har glemt avtalen og at man har kompensert med oppfølging per telefon.

Tabell 14 Antall fosterhjembesøk dokumentert i sakmappe i 2013 og 2014

Barn	2013	2014
1	3	1
2	Ikke aktuelt	5
3	Ikke aktuelt	1
4	4	4
5	4	3 (var planlagt 4)
6	4	3
7	4	3
8		5
9		5

6.1.3 Tiltaksplan

Tiltaksplaner er et verktøy som skal brukes aktivt av barneverntjenesten for å følge opp barn i fosterhjem. Vi fant tiltaksplaner brukt i alle saker. Tiltaksplanene var tidsavgrenset med datoer, de hadde angitt mål, tiltak og tidspunkt for evaluering.

På undersøkelsestidspunktet var det seks av barna som hadde løpende tiltaksplaner. For de tre øvrige barna var sist tiltaksplan utløpt en til to måneder i forkant av undersøkelsestidspunkt¹⁸.

Barn	Løpende tiltaksplan på undersøkelsestidspunkt	Kommentar
1	Ja	
2	Ja	
3	Ja	
4	Nei	Siste gikk ut november -14
5	Ja	
6	Nei	Forrige utløp desember -14. Angitt i planen at ny evaluering er i februar -15
7	Nei	Forrige utløp desember -14. Angitt i planen at ny evaluering er i februar -15
8	Ja	
9	Ja	

¹⁸ Januar 2015

Samtaler med ansatte på barneverntjenesten indikerer at tiltaksplaner er et verktøy som anses som viktig i arbeidet med barn i fosterhjem.

6.2 Vurdering av barn i fosterhjem

Det skal foreligge permanent omsorgsplan senest to år etter fylkesnemndas vedtak. Vi har funnet avvik fra frist for utarbeidelse av omsorgsplan. Nær halvparten av barna har ikke fått dette innen toårsfristen.

Det skal foreligge dokumentasjon for alle fosterhjemsbesøk som omsorgskommunen har foretatt. Antallet bør være minst fire i året, dersom ikke annet er avtalt. Besøk i fosterhjem dokumenteres.

Besøksfrekvensen er lavere enn minstekravet.

Alle barn plassert i fosterhjem skal ha en løpende tiltaksplan

Alle barna har tiltaksplan som revideres i rimelig samsvar med tidsfristene i planen. En gjennomgang av siste plan for hvert barn indikerer at planene er i aktivt bruk.

7 Tilsyn med barn i fosterhjem

I hvilken grad sikres barn i fosterhjem en forsvarlig tilsynsordning?

7.1 Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten skal sørge for at barn under deres ansvar får oppnevnt tilsynsfører
- Kommunen skal sikre at tilsynsførerne har en passende bakgrunn og riktig kompetanse.
- Tilsynsfører skal foreta tilsynsførerbesøk minst fire ganger i året dersom ikke annet er avtalt.
- Barneverntjenesten skal kontrollere at tilsynsrapporter gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet er ivaretatt.

7.2 Tilsynsfører

Barneverntjenesten i Drangedal har tilsynsansvar for seks av barna som de har omsorgen for. De tre andre barna er bosatt utenfor Drangedal. I disse tilfellene ivaretar fosterhjemskommunen tilsynsansvaret. Vi har funnet kopi av tilsynsrapportene for disse barna i barnas mapper.

Barneverntjenesten har en egen tilsynsførerperm hvor informasjon om tilsynsførerne arkiveres. her har vi funnet aktive avtaler med de tilsynsførerne som er brukt for oppfølging av barn hvor barneverntjenesten i Drangedal kommune har omsorgsansvar.¹⁹ Vi har også funnet en del dokumenter som har med betaling for tjenester å gjøre. Det foreligger ingen dokumenter som omhandler barneverntjenestens rekruttering av tilsynsfører. Det foreligger heller ikke dokumenter som beskriver barneverntjenestens vurdering av tilsynsførers bakgrunn og kompetanse. I følge barnevernsleder ivaretas de fleste tilsynsoppgavene av noen få personer som barnevernsleder kjenner bakgrunnen til. Den person med flest tilsyn har jobbet lenge i barneverntjenesten i en annen kommune. Barnevernsleder sier at hun har vært viktig å velge tilsynsførere som man antar vil være stabile i stillingen over tid.

Vi har funnet at samtlige barn som barneverntjenesten i Drangedal har omsorg for har fått tildelt tilsynsfører. Ved gjennomgang av saksmapper for 2013 og 2014 har vi

---

¹⁹ Vi har ikke undersøkt hva som foreligger av informasjon om tilsynsførere for barn hvor omsorgskommunen er en annen.

funnet at tre av barna har hatt en periode uten tilsynsfører. Dette skyldes bytte av tilsynsfører. På revisjonstidspunkt hadde alle barna en tilsynsfører.

Vi har funnet referat fra fire tilsynsbesøk i 2013 hos fire av fem barn, se tabell 4. I det femte tilfellet var det gjennomført tre tilsyn. I 2014 har vi funnet fire referat fra fire av fem tilsynsbesøk. I det siste tilfellet forelå det to referater. Avvikene gjelder to ulike barn i 2013 og i 2014. Barneverntjenesten i Drangedal hadde ansvaret for tilsynet i begge tilfellene. Ved begge avvikene var det et opphold i tilsynet i forbindelse med bytte av tilsynsfører.

Tabell 15 Antall tilsyn gjennomført i 2013 og 2014

Barn	2013	2014
1	3 – vært et opphold	4
2	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt
3	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt
4	4	2 – vært et opphold
5	4	4
6	4	4
7	4	4
8	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt
9	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt

7.3 Kontroll av tilsynsførerrapporter

En av de ansatte har ansvar for tilsynsførerordningen. Fram til desember 2014 kontrollerte ikke barneverntjenesten innholdet i tilsynsførerrapporter som er utført i Drangedal og hvor barna har annen omsorgskommune. I dag har ansvarlig person for tilsynsførerordningen ansvar for å lese gjennom og godkjenne rapporter som tilsynsfører har skrevet. I de tilfeller hvor det ikke har blitt gjennomført tilstrekkelig antall tilsyn blir tilsynsfører kontaktet og purret på. Vi har ikke kontrollert rapportene som blir sendt ut av kommunen. Det fremkommer ikke av tilsynsrapporter gjennomgått i saksmapper at disse er kontrollert før de arkiveres. I følge barnevernsleder er disse gjennomgått av saksbehandler for barnet og deretter arkivert i barnets mappe.

7.4 Vurdering av tilsynsordningen

Barneverntjenesten skal sørge for at barn under deres omsorg får oppnevnt tilsynsfører

Barneverntjenesten sørger i hovedsak for at barn under deres omsorg har tilsynsfører.

Kommunen skal sikre at tilsynsførerne har en passende bakgrunn og riktig kompetanse.

Barneverntjenesten kan ikke dokumentere hvordan de har vurdert tilsynsførernes bakgrunn og om de har en tilstrekkelig kompetanse for å utføre jobben.

Tilsynsfører skal foreta tilsynsførerbesøk minst fire ganger i året dersom ikke annet er avtalt.

Tilsynsførerne foretar i de fleste tilfeller fire besøk i året.

Barneverntjenesten skal kontrollere at tilsynsrapporter gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet er ivaretatt.

Kommunen har ikke dokumentasjon for at det blir utført slike vurderinger av tilsynsrapportene. Kommunen opplyser at rutinene er endret fra 2014, og at det blir gjort slike vurderinger.

8 Konklusjon og anbefalinger

8.1 Konklusjon

Hvordan er ressursituasjonen i barneverntjenesten?

Drangedal kommune har egen barneverntjeneste. Tall fra KOSTRA viser at kommuner på størrelse med Drangedal er omtrent delt på midten for hvorvidt de samarbeider med andre kommuner om barneverntjenesten.

Drangedal bruker en relativt liten andel av kommunens netto driftsbudsjett til drift av barneverntjenesten. I 2013 brukte barneverntjenesten 2,8 % av kommunebudsjettet, mens tilsvarende tall for kommunegruppe 1 var 3,7 %. Av de kommunene vi har sammenliknet med er det kun Siljan som bruker en mindre andel (2 %).

38 % av barneverntjenestens driftsbudsjett gikk i 2013 med til saksbehandling. Resten er fordelt på enten tiltak i hjemmet eller tiltak utenfor hjemmet. Av sammenligningskommunene er det kun Siljan som bruker en høyere andel på saksbehandling.

Har barneverntjenesten en forsvarlig organisering av sine tjenester?

Kommunen har valgt en todelt lederrollen for barneverntjenesten. Barnevernsleder har ansvar for den daglige driften av tjenesten, mens oppgaver relatert til internkontroll og samarbeid med eksterne er lagt til leder for Familiens hus. I praksis oppleves rollefordelingen mellom de to lederne som uklar.

Kommunen har utarbeidet et eget internkontrolldokument hvor hensikten var å rette opp avvik gitt i av fylkesmannen etter tilsyn i 2012. Dersom dette dokumentet/denne planen hadde vært oppdatert og fulgt opp i praksis, ville barneverntjenesten i stor grad hatt en forsvarlig organisering av sine tjenester. Vi har funnet følgende mangler ved organiseringen av barneverntjenesten:

- Barneverntjenesten har i liten grad skriftliggjort mål for tjenesten og mål for forbedringsarbeidet.
- Organiseringen er angitt i internkontrolldokumentet, men er utdatert i forhold til situasjonen i 2014/2015.
- Det er ikke skriftliggjort hvem som har ansvar for å informere om endringer i regelverk.

- Barneverntjenesten har ikke skriftlig oversikt over de ansattes kompetanse og hva den enkelte har fått av opplæringstiltak.
- Det er ikke iverksatt tiltak som kan sikre medvirkning fra oppdragstakere.
- Barneverntjenesten gjør ikke bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av tjenesten.
- Barneverntjenesten har i liten grad gjennomført tiltak eller benyttet tilgjengelig informasjon i Familia for å skaffe oversikt over fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav.
- Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner tilgjengelig for de ansatte.
- Barneverntjenesten har ikke gjennomført en systematisk gjennomgang og løpende oppdatering av internkontrollsystemet.

I hvilken grad jobber barneverntjenesten forebyggende i samarbeid med andre instanser?

Barneverntjenesten jobber forebyggende i samarbeid med andre kommunale instanser. Vi vil imidlertid påpeke at:

- barneverntjenesten burde ha forankret samarbeidet både politisk og administrativt og
- at kontakten og samarbeidet andre kommunale instanser burde vært mer regelmessig og systematisk.

Disse funnene kan ha medvirket til at mange ansatte i kommunale samarbeidsparter svarer i vår undersøkelse at de kan for lite om meldeplikt og omsorgssvikt og at dette kan ha ført til at det meldes for få saker til barneverntjenesten.

I hvilken grad gjennomfører barneverntjenesten en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem?

Vi mener at barneverntjenesten i hovedsak gjennomfører en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem. Vi vil imidlertid påpeke følgende:

- Barneverntjenesten kan i liten grad dokumentere at de har sikret at det gjøres en vurdering av fosterforeldrenes egnethet.
- Vandelsattest innhentes ikke alltid og kommunen sikrer heller ikke godt nok at barn får uttale seg om valg av fosterhjem.
- Det foreligger ikke fosterhjemsavtale med alle fosterhjemmene. De avtalene som forelå er heller ikke gjennomgått årlig.
- Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner for arbeid med godkjenning og oppfølging av fosterhjem.

I hvilken grad får barn i fosterhjem en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten?

Vi vurderer at barn i fosterhjem i hovedsak får en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten. Vi har imidlertid funnet at ikke alle barna har fått utarbeidet en omsorgsplan etter de krav som gjelder, samt at ikke alle barna har fått tilstrekkelig besøksfrekvens av barneverntjenesten. Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner for oppfølging av barn i fosterhjem.

I hvilken grad sikres barn i fosterhjem en forsvarlig tilsynsordning?

Barneverntjenesten sørger for at barn i fosterhjem har tilsynsfører og at barna får oppfylt minstekravet til antall tilsyn. Barneverntjenesten kan ikke dokumentere at de har vurdert tilsynsførers egnethet. Barneverntjenesten har ikke oppdaterte rutiner for arbeid med tilsyn av barn i fosterhjem.

8.2 Anbefalinger

Vi mener at kommunen bør:

- treffe tiltak som sikrer at man har en tilfredsstillende internkontroll herunder en tydeligere rollefordeling mellom barnevernsleder og leder for Familiens hus,
- treffe tiltak som forankrer og formaliserer det forebyggende barnevernsarbeidet politisk og administrativt og i samarbeid med andre kommunale aktører,
- sikre at man har oppdaterte og tilgjengelige rutiner for arbeid med barn i fosterhjem,
- sikre at alle barn i fosterhjem får utarbeidet en omsorgsplan i tråd med lovens krav,
- sikre at alle barn i fosterhjem får en tilstrekkelig besøksfrekvens av barneverntjenesten,
- sikre at fosterforeldres egnethet dokumenteres
- sikre at barn får uttale seg om valg av fosterhjem
- sikre at tilsynsføreres egnethet dokumenteres

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter:

- Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
- Forskrift 15. juni 2004 nr. 905 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.
- Lov 17. juli 1992 nr 100: Lov om barneverntjenester
- Forskrift 14. desember 2005 nr 1584: Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester
- Forskrift 18. desember 2003 nr 1659: Forskrift om fosterhjem

Offentlige dokument:

- NOU 2009:22 Det du gjør, gjør det helt
- Rundskriv Q-25/2005: Barneverntjenesten og det forebyggende arbeidet med barn og unge og deres familier
- Rundskriv Q-16/2007: Forebyggende innsats for barn og unge
- Veileder: Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten
- Veileder: Tiltaksplaner og omsorgsplaner i barneverntjenesten – en veileder
- Veileder: Internkontroll i barneverntjenesten i kommunen – en veileder
- Ot.prp. nr. 44 (1991-1992) Om lov om barneverntjenester

Tabelloversikt

Tabell 1 Antall tiltak i absolutte tall, Drangedal, halvårsrapport til Fylkesmann	9
Tabell 2 Antall gjennomførte hjelpetiltak og omsorgstiltak i Drangedal, KOSTRA	9
Tabell 3 Svarfordeling for hvor godt samarbeidsparter kjenner innholdet i barnevernlovens begrep "alvorlig omsorgssvikt", N= 76	26
Tabell 4 Svarfordeling for hvor trygg samarbeidspart er vurderingen av om det foreligger tegn på alvorlig omsorgssvikt, N= 76	27
Tabell 5 Svarfordeling for hvor trygg samarbeidspart er i vurderingen av om man skal gi melding til barneverntjenesten?	27
Tabell 6 Svarfordeling for om arbeidsplassen har skriftlige rutiner for håndtering av melding av mistanke om alvorlig omsorgssvikt til barneverntjenesten, = 76	27
Tabell 7 Svarfordeling for hvor enig eller uenig samarbeidspart er i følgende påstand: Det blir sendt for få bekymringsmeldinger til barneverntjenesten fra min arbeidsplass, N=76.....	28

Tabell 8 Svarfordeling for om samarbeidspart noen gang har hatt grunn til å tro at barn som man har truffet under utøvelse av ditt arbeid har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt? N= 76.....	29
Tabell 9 Svarfordeling for de som svarte ja på forrige spørsmål om hva man gjorde du i de konkrete tilfellene (flere svar mulig), N = 52.....	29
Tabell 10 Svarfordeling for hvor god oversikt samarbeidspart har over de tilbud barneverntjenesten kan gi?.....	29
Tabell 11 Svarfordeling for hvor stor tiltro samarbeidspart har til at barneverntjenesten håndterer bekymringsmeldinger riktig, N=76	30
Tabell 12 Svarfordeling for om barneverntjenesten har gitt informasjon til samarbeidspart om meldeplikten ved alvorlig omsorgssvikt, N=76	30
Tabell 13 Barns mulighet til å uttale seg om valg av fosterhjem	33
Tabell 14 Antall fosterhjemsbesøk dokumentert i saksmappe i 2013 og 2014	37
Tabell 15 Antall tilsyn gjennomført i 2013 og 2014	40
Tabell 16 Antall ansatte fordelt tjenesteområde og på stillingstype	56

Figuroversikt

Figur 1 Netto driftsutgifter til barnevern per innbygger og per innbygger 0-17 år, 2013, KOSTRA	5
Figur 2 Netto driftsutgifter, barnevern, i % av totale netto driftsutgifter, 2013, KOSTRA	5
Figur 3 Antall mottatte og henlagte meldinger, 2012-2014, rapportert til Fylkesmannen i Telemark	7
Figur 4 Prosentandel barn i alderen 0-17 år med undersøkelser, KOSTRA.....	8
Figur 5 Prosentandel barn i alderen 0-17 år med barnevernstiltak, 2013, KOSTRA.....	9
Figur 6 Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barneverntjenesten (funksjon 251), 2013, KOSTRA.....	10
Figur 7 Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barneverntjenesten (funksjon 252), KOSTRA	11

Vedlegg

Vedlegg 1: Høringsuttalelse fra administrasjonssjefen/rådmann

Vedlegg 2: Revisjonskriterier

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring

Vedlegg 1: Rådmannens høringsuttalelse

Telemark kommunerevisjon IKS
v/ forvaltningsrevisor Geir kastet Dahle

Det vises til oversendt høringsbrev og høringsversjon med frist for tilbakemelding 22. april 2015.

Viser ser ikke behov for høringsmøte. Rapporten var systematisk og oversiktlig.

Etter gjennomgang av rapporten har vi følgende hørings svar:

Pkt 8.2 konklusjon og anbefalinger:

Konklusjonene i forhold til lovkrav og saksgang er konstruktive, gjenkjennelige og ryddig fremsatt. Anbefalingene som følger opp lovverk og saksgang er helt i tråd med det endringsarbeidet som barneverntjenesten allerede er godt i gang med en prosess på. Dette er i tråd med de funnene som har fremkommet etter tilsyn fra Fylkesmannen i 2012 og 2014. I hovedsak dreier dette seg om skriftliggjøring av rutiner og arbeid etter disse.

Barneverntjenesten vil påpeke det man opplever som mangelfullt i rapporten og pkt.8.2: I konklusjonene så bemerkes det at det er uklare ansvarsoppgaver mellom leder for Familiens hus og barnevernleder. Denne konklusjonen er også gjenkjennelig og konstruktiv, men den mangler oppfølging på anbefalinger. Dette mener vi at Telemark kommunerevisjon bør komme med en anbefaling på.

Det påpekes også at det er mangelfull forankring av det barnevernfaglige arbeidet/tjenesten både politisk og administrativt i kommunen. Barneverntjenesten opplever at denne mangelen, på lik linje som de øvrige konklusjonene, er fremsatt ryddig, konstruktivt og er gjenkjennelig. Også her mener vi at Telemark kommunerevisjon har mangler i sitt oppdrag da det ikke er fremsatt noen anbefalinger i henhold til konklusjonen.

Rapporten skal legges frem for kontrollutvalget som skal vedta et vedtak på bakgrunn av rapporten. Det er viktig at kontrollutvalget får anbefalinger også på disse punktene slik vi vurderer det for å kunne ha et bedre grunnlag til å vedta noe som skal gjøres gjeldende til en bedre kvalitet på tjenesten i Drangedal kommune.

Vi stiller gjerne til møte i kontrollutvalget ved behandling, og imøteser tilbakemelding på hvilket tidspunkt det etter hvert legges opp til behandling.

Med hilsen

Jørn Chr. Knudsen
Rådmann
Drangedal kommune

Mobil: +47 974 72 822

Vedlegg 2: Revisjonskriterier'

Har barneverntjenesten en forsvarlig organisering av sine tjenester?

Barnevernloven § 2-1 andre ledd pålegger kommunen å ha internkontroll for å sikre at de utfører alle sine oppgaver i samsvar med krav i loven og gir et forsvarlig tilbud. Det er fastsatt en egen forskrift som angir minimumskrav til hvordan denne internkontrollen skal gjennomføres.²⁰ Internkontrollforskriften § 5 krever at internkontrollen må kunne dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av barneverntjenestens størrelse, aktiviteter og risikoforhold.

Internkontrollen skal tilpasses barneverntjenestens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha et omfang og en dokumentasjon som er nødvendig for å etterleve lovens krav. Det innebærer at kommunen skal:²¹

- beskrive hvordan barneverntjenesten er organisert, samt barneverntjenestens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for barneverntjenesten,
- sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om barneverntjenestens internkontroll,
- sørge for at arbeidstakerne og oppdragstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av barneverntjenesten,
- skaffe oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjoner, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp overtredelse av barnevernlovgivningen og

---

²⁰ Forskrift 14. desember 2005 nr. 1584: Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester

²¹ Forskrift om internkontroll § 4

- foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten.

Revisjonskriterier

Kommunen skal:

- beskrive hvordan barneverntjenesten er organisert, samt barneverntjenestens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for barneverntjenesten,
- sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om barneverntjenestens internkontroll,
- sørge for at arbeidstakerne og oppdragstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av barneverntjenesten,
- skaffe oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjer, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp overtredelse av barnevernlovgivningen og
- foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten.

I hvilken grad jobber barneverntjenesten forebyggende i samarbeid med andre instanser?

Ifølge barnevernloven § 3-1 skal kommunen «følge nøye med i de forholdene barna lever under og har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer». Det overordnede ansvaret ligger hos kommunen. Forarbeidene til barnevernloven (Ot.prp. nr. 44 (1991-1992)) presiserer videre at forebyggende arbeid er viktig og bør prioriteres. Det forebyggende arbeidet kan være ressurskrevende, men på lengre sikt ressursbesparende fordi mange problemer på denne måten kan unngås.

Barneverntjenesten er sentral i det forebyggende arbeidet. I henhold til bvl § 3-1 annet ledd har barneverntjenesten et spesielt ansvar for å avdekke omsorgssvikt, adferds-,

sosiale og emosjonelle problem så tidlig at varige problemer kan unngås, og sette inn tiltak i forhold til dette.

For å løse sine oppgaver, deriblant det forebyggende arbeidet, er barneverntjenesten avhengig av å samarbeide med andre offentlige tjenester (NOU 2009:22). En viktig del av det forebyggende arbeidet er samarbeid mellom barneverntjenesten og andre som jobber med barn og unge.

I følge barnevernloven § 3-2 skal barneverntjenesten medvirke til at barns interesser ivaretas også av andre offentlige organer. I bestemmelsens annet ledd pålegges barneverntjenesten en plikt til å samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer i den grad slikt samarbeid kan bidra til å løse oppgaver som barneverntjenesten er pålagt etter barnevernloven, herunder oppgavene etter § 3-1.

Sentrale momenter som bør vektlegges i det generelle forebyggende arbeidet er omtalt i rundskriv Q-16/2007 - Forebyggende innsats for barn og unge:

- Arbeidet må forankres i kommunens øverste politiske og administrative miljø
- Arbeidet må ha forankring i kommunens planverk.
- Strategier for det forebyggende arbeidet i kommunen må være rettet mot flere risikofaktorer og ha en helhetlig tilnærming, dvs. ikke nøye seg med én strategi for rusproblemer, og en annen for ungdom som begår kriminalitet osv.
- Barneverntjenesten skal undersøke og dokumentere virkningen av tiltakene.
- De tjenestene som arbeider med barn og ungdom må samordnes og samarbeide.
- Det bør utarbeides rutiner og strukturer som sier hvorfor og hvordan samarbeidet skal foregå.

I rundskriv Q-25/2005 – *Barnevernet og det forebyggende arbeidet for barn og unge og deres familier*, står det at det viktig å unngå at forebyggende innsats blir tilfeldig og fragmentert. Det vises da til viktigheten av å inngå formaliserte strukturer slik at ikke arbeidet risikerer å falle fra hverandre dersom en av hovedaktørene forsvinner.

I veileder «Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten» står det at barneverntjenesten og barnehager bør etablere tverrfaglige rutiner for samarbeid. Kommunen bør være tydelig på at slikt samarbeid er en del av det

ordinære arbeidet. Samtidig bør denne formen for samarbeid være en sentral del i kommunens strategi- og virksomhetsplaner.

Veilederen tar også opp kommunale arenaer som kan være nyttige for å fremme godt samarbeid mellom barnevern og barnehage. Ansvarsgrupper, kompetanseteam, tverrfaglige team, etablering av fast kontaktperson i barneverntjenesten for generelle/anonyme henvendelser, faste samarbeidsmøter og informasjon fra barneverntjenesten på foreldremøter.

Revisjonskriterier

- Det forebyggende arbeidet bør være forankret både politisk og administrativt.
- Barneverntjenesten bør sikre at andre kommunale instanser som jobber med barn og unge har tilstrekkelig kunnskap om informasjonsplikten, meldeplikten og om barneverntjenestens tilbud.

I hvilken grad gjennomfører barneverntjenesten en forsvarlig godkjenning og oppfølging av fosterhjem?

Godkjenning av fosterhjem

For plasseringer etter bvl § 4-12, gjelder at fosterhjem skal godkjennes av barneverntjenesten i den kommunen der fosterhjemmet ligger, dvs. fosterhjems kommunen²². Det fremgår både av lovens forarbeider og av forskriften om fosterhjem § 8 at i de tilfeller fosterhjemmet ligger i en annen kommune enn den kommune som har vedtatt plasseringen (omsorgskommunen), kan kommunene avtale at omsorgskommunen skal ha ansvaret for godkjenning og tilsyn med fosterhjemmet. Etter forskriften skal en slik avtale være skriftlig.

Den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, skal legge frem tilfredsstillende politiattest. Barneverntjenesten i den kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet har ansvaret for å kreve at politiattest blir fremlagt. Barneverntjenesten skal også vurdere om andre som bor i fosterhjemmet, jf. lovens § 6-10 tredje ledd annet punktum, skal fremlegge politiattest²³. Politiattesten skal oppbevares hos barneverntjenesten.

Barneverntjenesten må undersøke og vurdere om fosterforeldrene oppfyller forskriftens generelle krav til fosterforeldre (§ 3) om at de skal ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. I tillegg stilles det krav til livssituasjon,

---

²² Bvl § 4-22 siste ledd, Rutinehåndbok for barneverntjenesten i kommunene (2006: 30).

²³ Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3.

helse, samarbeidsevner, økonomi, bolig og sosialt nettverk som samlet gir barn mulighet til livsutfoldelse.

Forskriften stiller også krav om at barneverntjenesten skal ha undersøkt og vurdert om plassering i fosterhjemmet er til barnets beste. I følge § 4 skal barnets foreldre om mulig gis anledning til å uttale seg om valg av fosterhjem. Barn som er fylt syv år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før fosterhjem velges, jf. § 4 siste ledd. Barns rettigheter er ytterligere styrket gjennom en egen forskrift om medvirkning og tillitsperson, ikraftsatt 01.06.2014. Denne forskriften gir mer omfattende rettigheter og formalkrav knyttet til barns medvirkning, men er ikke brukt som revisjonsgrunnlag her.

Omsorgskommunen – avtale og oppfølging av fosterhjemmet

Barneverntjenesten i omsorgskommunen og fosterforeldrene skal inngå skriftlig avtale om barneverntjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser, en fosterhjemsavtale.

Dette er en standardisert avtale, utarbeidet av Barne- og familiedepartementet.

Avtalen skal om mulig inngås før barnet plasseres i fosterhjemmet.²⁴

Barneverntjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum en gang i året og foreta eventuelle endringer.²⁵

Revisjonskriterier

- Ved godkjenning av fosterhjem skal kommunen dokumentere at
  - de har vurdert fosterforeldres egnethet
  - fosterforeldre har god vandel og har lagt fram en uttømmende og utvidet politiattest.
  - det er vurdert at fosterhjemmet er til barnets beste og barnet har fått anledning til å uttale seg
- Det er fosterhjemskommunen som skal godkjenne fosterhjemmet dersom ikke annet er avtalt skriftlig.
- Det skal foreligge fosterhjemsavtale. Barneverntjenesten skal gjennomgå denne med fosterhjemmet årlig.

---

²⁴ Forskrift om fosterhjem § 6.

²⁵ Forskrift om fosterhjem § 6.

I hvilken grad får barn i fosterhjem en forsvarlig oppfølging av barneverntjenesten?

Hovedregelen er at plassering i fosterhjem ikke skal foretas før fosterhjemmet er godkjent. Unntak kan bare gjøres i helt spesielle tilfeller, eksempelvis ved akutt plasseringer i beredskapshjem²⁶, der det ikke lar seg gjøre å godkjenne hjemmet før plassering.²⁷

Ansvar for oppfølging og kontroll av barn i fosterhjem påligger barneverntjenesten i omsorgskommunen. Dette ansvaret kan ikke overføres til fosterhjems kommunen.²⁸ Allerede ved omsorgsovertakelsen skal barneverntjenesten vedta en plan for barnets omsorgssituasjon (foreløpig omsorgsplan). Senest to år etter fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse, skal barneverntjenesten vedta en plan for barnets framtidige omsorgssituasjon som ikke skal endres uten at forutsetningene for den er falt bort (permanent omsorgsplan).²⁹

Barneverntjenesten skal følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barn i fosterhjemmet. I tillegg skal fosterforeldrene få nødvendig råd og veiledning i forbindelse med plasseringen av det enkelte barn så lenge plasseringen varer. Barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, men minimum fire ganger i året. Dersom barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, kan barneverntjenesten vedta at antall besøk skal reduseres til minimum to ganger i året for barn som har vært plassert i fosterhjem i mer enn to år.³⁰ Under besøket skal blant annet barnets tiltaksplan eller plan for barnets omsorgssituasjon gjennomgås.

Revisjonskriterier

- Det skal foreligge permanent omsorgsplan senest to år etter fylkesnemndas vedtak.

---

²⁶ Beredskapshjem er et hjem hvor barnet midlertidig plasseres i påvente av endelig fosterhjems plassering. Dette er hjem som tar imot barn for kortere perioder etter vedtak i akuttsituasjon etter barnevernloven § 4-6.

²⁷ Retningslinjer for fosterhjem § 5.

²⁸ Retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100.

²⁹ Bvl § 4-15

³⁰ Forskrift om fosterhjem §7.

- Det skal foreligge dokumentasjon for alle fosterhjemsbesøk som omsorgskommunen har foretatt. Det bør være minst fire besøk i året, dersom ikke annet er avtalt.
- Alle barn plassert i fosterhjem skal ha en løpende tiltaksplan.

I hvilken grad sikres barn i fosterhjem en forsvarlig tilsynsordning?

Det går fram av § 8 i forskrift om fosterhjem at barneverntjenesten i fosterhjemskommunen har ansvaret for at det blir ført tilsyn med fosterhjemmene i kommunen. Fra februar 2014 er tilsynsansvaret også presisert i barnevernloven § 4-22. Det fremgår at formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp. Kommunen skal sørge for at de som skal utøve tilsynet gis nødvendig opplæring og veiledning.³¹

Barneverntjenesten i fosterhjemskommunen skal utnevne en tilsynsfører til det enkelte barn, ved godkjenning av fosterhjemmet. Det skal legges vekt på å finne fram til en person som barnet har, eller kan få, tillit til og som har særlige forutsetninger for å kunne utføre tilsynsoppgaven i forhold til det aktuelle barnet. Barneverntjenestene i fosterhjemskommunen og omsorgskommunen kan inngå skriftlig avtale om at omsorgskommunen skal ha ansvaret for at det blir ført tilsyn.

Det går frem av forskrift om fosterhjem at tilsynsfører skal føre tilsyn med barnet så ofte som nødvendig, men minimum fire ganger i året. Dersom barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, og barnet samtykker, kan barneverntjenesten vedta at tilsynet skal reduseres til minimum to ganger i året. Dette gjelder bare for barn som er fylt 15 år, og som har vært plassert i fosterhjemmet i mer enn 2 år.

Tilsynsfører skal ved utføring av tilsynet ha en uavhengig funksjon i forhold til barneverntjenesten og fosterforeldrene, men skal samarbeide med barneverntjenesten til beste for barnet. Tilsynsfører skal utarbeide en skriftlig rapport etter hvert tilsyn. Rapporten skal sendes til barneverntjenesten i den kommunen som har ansvaret for at det blir ført tilsyn, med kopi til barneverntjenesten i omsorgskommunen.

---

³¹ Femte og sjette ledd i § 4-22.

Fosterhjemskommunen skal kontrollere at rapporten fra tilsynet gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet må anses ivaretatt. Hvis rapporten har mangler, skal den som fører tilsyn skrive tilleggsrapport, og om nødvendig foreta supplerende vurderinger.

Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten skal sørge for at barn under deres ansvar får oppnevnt tilsynsfører
- Kommunen skal sikre at tilsynsførerne har en passende bakgrunn og riktig kompetanse.
- Tilsynsfører skal foreta tilsynsførerbesøk minst fire ganger i året dersom ikke annet er avtalt.
- Barneverntjenesten skal kontrollere at tilsynsrapporter gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet er ivaretatt.

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjonen startet opp ved oppstartsbrev til Drangedal kommune 06.10.14. Vi har innhentet informasjon om kommunen gjennom intervjuer, dokumentgjennomgang, spørreundersøkelse, mappegjennomgang, samt benyttet KOSTRA for å sammenligne nøkkeltall for barneverntjenesten i Drangedal med andre kommuner.

Intervjuer og dokumentgjennomgang

Vi har intervjuet barnevernsleder, leder for Familiens hus og rådmann. I de tilfeller hvor vi har benyttet lydbåndopptak er samtykke innhentet i forkant. Informasjon fra intervju som er benyttet i rapporten er verifisert av den intervjuede.

Mest sentralt av de dokumentene vi har gjennomgått er årsmeldinger, organisasjonskart, dokumenter som håndterer delegasjon av myndighet, rutiner, internkontrolldokument, dokumenter brukt til risikovurdering av egen virksomhet og dokumenter knyttet til tilsyn av Fylkesmannen.

Bearbeiding av data fra spørreundersøkelsen

Ved hjelp av questback har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant kommunalt ansatte i samarbeidende instanser. Blant de utvalgene vi har valgt har vi spurt samtlige ansatte. Undersøkelsene ble igangsatt 26.01.15 og ble avsluttet 18.02.15. Av totalt 137 spurte har 76 personer svart på undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 55 %. Epostlister fikk vi av administrasjonen.

Ideelt sett skulle man hatt en høyere svarprosent i undersøkelsen, men erfaringer viser at svarprosenten ikke er unormalt lav. Vi anser spørreundersøkelsen som ganske «apolitisk», altså at man som svargiver ikke vil profitere på å velge å ikke svare, eller at man kan påvirke egen arbeidssituasjon ved å svare strategisk i stedet for riktig i forhold til egen oppfatning. Ingen av svarene som er gitt støtter at slike skjevheter foreligger i undersøkelsene. Samlet sett anser vi at svarene er representative for de gruppene de representerer.

I spørreundersøkelsen har vi stilt samme spørsmål i starten av undersøkelsen og mot slutten. Ved siste svargivning ser vi at svargiverne totalt sett har svart mer moderat og mer samlet mot midten på en gitt verdiskala, men det er ingen dramatiske forskjeller i svarene på de to spørsmålene. Vi har brukt siste svar.

Av svargiverne jobber 27 personer i barnehage, 45 personer jobber i skole og 4 personer jobber i andre enheter, herunder helsesøstertjenesten og PP-tjenesten, se tabell 16. De største gruppene som har svart er lærere (36 personer), pedagogiske ledere (15 personer), assistenter (10 personer) og rektor/leder/styrer (9 personer).

Tabell 16 Antall ansatte fordelt tjenesteområde og på stillingstype

	Rektor/leder/ styrer	Ped. leder	Lær- er	Helse- søster	PP- råd- giver	Assi- stent	Annet,	Antall respon- ser
Barnehage	4	15				6	2	27
Skole	5		36			4		45
Andre				2	1		1 ³²	4

Alle spørsmålene har vært obligatoriske. I de tilfeller hvor spørsmål kan være irrelevant eller vanskelig å svare på har vi gitt mulighet til å svare «vet ikke» eller

³² Lege tilknyttet helsestasjon

tilsvarende. Svargiver har ikke vært anonym for revisor, men det er ikke mulig å spore svar tilbake til svargiver i rapporten.

Mappegjennomgang

For å få informasjon om hvordan barneverntjenesten følger opp fosterhjem, fosterbarn og tilsynsførere har vi gjennomgått saksmapper for de ulike barna. I tillegg har vi sett på perm hvor informasjon om fosterforeldrene er lagret og perm hvor informasjon om tilsynsførerne er lagret. Denne undersøkelsen ble foretatt 27. og 28. januar 2015. Vi har undersøkt forholdene ved å ta utgangspunkt i de ni barna som Drangedal kommune har omsorgsansvar for. Dersom tilsyn er gjort av andre kommuner, har vi undersøkt hvordan Drangedal har fulgt opp dette arbeidet. Vi har ikke undersøkt hvordan Drangedal kommune gjennomfører tilsyn av barn bosatt i Drangedal, men med en annen omsorgskommune.

Pålitelighet og relevans

Forvaltningsrevisjonsprosjekter skal gjennomføres på en måte som sikrer gyldighet og pålitelighet. Pålitelighet handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at en skal kunne få samme resultat dersom undersøkelsen gjøres på nytt. Gyldighet handler om at en undersøker de forholdene som problemstillingene skal avklare. Intervjuer verifiseres av den vi intervjuet i etterkant.

Vi har benyttet datatriangulering, dvs. at data er hentet fra flere kilder: intervju, spørreundersøkelser, mappegjennomgang og gjennomgang av dokumentasjon. Når det er samsvar mellom beskrivelser og data fra flere kilder, kan det styrke kvaliteten eller gyldigheten i datamaterialet. Vi har også benyttet metodetriangulering, en kombinasjon av ulike metoder; intervju, dokumentgjennomgang og spørreundersøkelser. Vi har ikke funnet avvik i de tilfeller hvor vi har innhentet informasjon om samme tema for ulike kilder.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres og rapporteres i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området, jf. forskrift om revisjon § 7. Denne rapporten er utarbeidet med grunnlag i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon³³.

---

³³ Gjeldende RSK 001 er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre med virkning fra 1 februar 2011, og er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder som er fastsatt av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

RSK 001 krever at forvaltningsrevisjon skal kvalitetssikres. Kvalitetssikring skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Telemark kommunerevisjon IKS har utarbeidet et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll – *ISQC 1*
Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester. Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001.